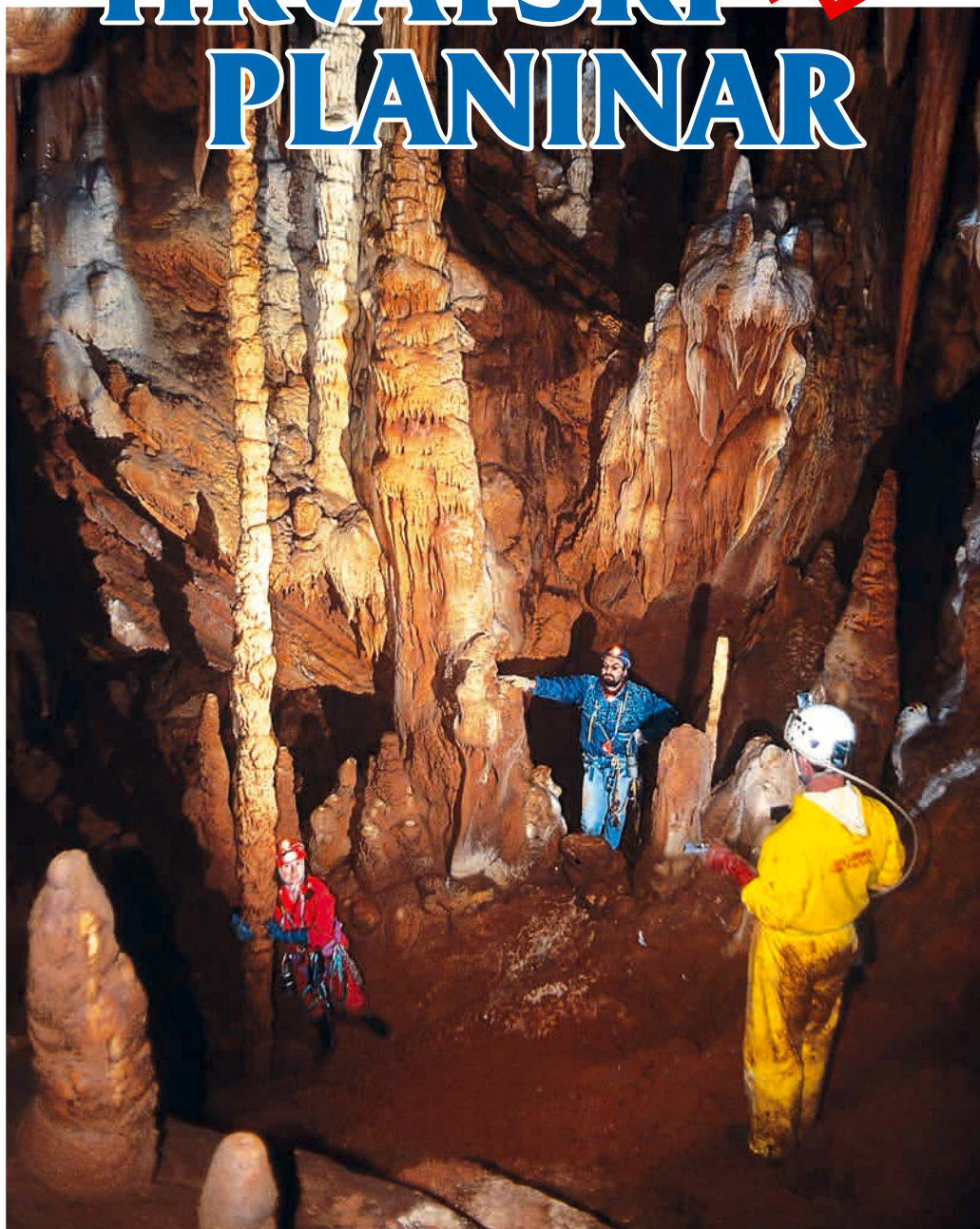

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 96

OŽUJAK
2004
3

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
»CROATIAN MOUNTAINEER« - JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2004. godinu je **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obavezno treba biti upisan **Vaš pretplatnički broj**. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, također uz poziv na pretplatnički broj.

Diagram illustrating the steps to fill out the subscription form:

1. Fill in the subscription number (PRETPLATNIK).
2. Fill in the address (ADRESA).
3. Fill in the payment amount (UPLAĆENO).

VAŠ PRETPLATNIČKI BROJ (1) otisnut je uz Vašu adresu, koja je naljepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon izvršene uplate, uz adresu ćete moći vidjeti naznaku o uplati, čime možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana pri HPS-u (2).

NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu redovno primiti svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati putem e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je 10. dan u prethodnom mjesecu (30 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova**, posebno za duže priloge. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. **Prednost imaju** prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Detaljnije upute možete potražiti na Internetu na adresi <http://hps.inet.hr/hp/upute.pdf> ili izravno od urednika.

IZDAVAČ

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
E-MAIL: hps@inet.hr
<http://hps.inet.hr>
TEL./FAX 01/48-24-142
TEL. 01/48-23-624

UREDNIŠTVO

hrvatski.planinar@vip.hr
<http://hps.inet.hr/hp>

UREDNIK

ALAN ČAPLAR
PALMOTIČEVA 27, 10000 ZAGREB
E-MAIL: CAPLAR@VIP.HR
TEL./FAX 01/48-17-314
TEL. 091/51-41-740

UREDNIČKI ODBOR

DAMIR BAJŠ
DARKO BERLIJAK
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MR. DARKO DOMIŠLJANOVIĆ
VESNA HOLJEVAC
FARUK ISLAMOVIĆ
ZDENKO KRISTIJAN
ŽELJKA LISAK
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK

»EKOLOŠKI GLASNIK« D.O.O.
DONJA LOMNICA
ISSN 0354-0650

SADRŽAJ

HRVATSKI
PLANINARGodište
Volume 96Broj 3
Number

Ožujak - March 2004

82

JANKOVAC

84

BIOKOVO

93

LIBANON

100

GORSKI KOTAR

JANKOVAC ĆE PONOVRNO ŽIVJETI! 82

BRANKO SITAŠ

JOŠ PONEŠTO O BIOKOVU 84

JASNA KOSOVIĆ

VODIČKO ZALEĐE - NOVO PLANINARSKO ODREDIŠTE 87

ANTE JURAS

VILINA ILI VOLINA JAMA KOD KRAPINE 89

VLADO BOŽIĆ

PLANINA I JA 93

DAVOR ROSTUHAR

BOJE GORSKOGA KOTARA 100

MARIO I IRENA ŽUTI

JEDNE SUBOTE NA LIPI 102

JASNA ŽAGAR

NA PLEŠIVICI 104

KREŠIMIR KEDMENEC

VRIJEDI LI GINUTI? 106

ŽELJKA LISAK

PISMA ČITATELJA 108

APLINIZAM 111

ZAŠTITA PRIRODE 112

PLANINARSKI TISAK 114

ZLATNA KNJIGA HRVATSKOG PLANINARSTVA 116

VIJESTI 118

KALENDAR AKCIJA 120

SLIKA NA NASLOVNICI:

SPELEOLOZI u Kojinoj jami, VLADO BOŽIĆ

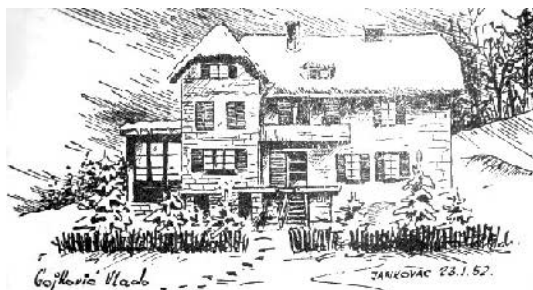
PAPUK

JANKOVAC ĆE PONOVO ŽIVJETI!

mr. BRANKO SITAŠ, Našice

Sve ljubitelje planinske prirode zasigurno će razveseliti vijest da će uskoro završiti obnova najpoznatijeg slavonskog izletišta, Jankovca u Papuku. Ovaj nadaleko poznati cilj planinara, skijaša, izletnika, biciklista, sportskih ribolovaca i turista uopće, ponovno će postati središtem posjetitelja iz svih krajeva naše zemlje, ali i šire. Sasvim sigurno, mnoge će privući obnovljeni i novi sadržaji u potpuno uređenom, saniranom, te posebno dotjeranom planinarskom domu.

Generacije Slavonaca pamte Jankovac iz onih davnih dana učeničkih ekskurzija koje su ovo područje pohodile sa svojim učiteljima i nastavnicima. Živjeti u Slavoniji, a barem jednom ne doživjeti zatišje jankovačkog planinskog okruženja, udisati miris bukovih šumskih predjela i osluhnuti žubor jankovačkih potoka i jezera, te 28 metara visokog slapa Skakavca - bilo bi uistinu nezamislivo...

Stari dom na Jankovcu
(crtež Vlade Gojkovića iz 1952. godine)

U godinama Domovinskog rata prostor Jankovca i dio Papuka bio je okupiran, a planinarski je dom doživio sudbinu kakvu su doživjela i brojna druga izletišta diljem naše domovine. Međutim, nakon godina propadanja i rješavanja brojnih birokratskih zapreka da se Jankovac uredi, u kolovozu prošle godine Uprava šuma Podružnica Našice započela je uređivati kompleks Jankovca kako bi se posjetiteljima vratilo ono u čemu su godinama uživali. Uređenjem je obuhvaćeno saniranje obaju jezera, ribogojilišta i slapišta, uređenje staza i prilaznih putova do grobnice grofa Jankovića, uređenje skijališta, popravak skijaške vučnice, te cjelovita obnova planinarskog doma. Za izvođenje radova na uređenju jezera, brana i slapišta sudjelovalo je uz »Hrvatske šume« i poduzeće »Hrvatske vode«.

Po završetku obnove planinarski će dom imati 70 ležajeva u spavaonicama i sobama. Obnovi unutrašnjosti doma posvećena je posebna pažnja, tako da će svaki detalj, uključujući i čuvenu kaljevu peć, biti vraćen u prvobitno stanje. Ovakvom cjelovitom obnovom doma najviše će zasigurno biti zadovoljni planinari, a posebno činjenicom da

Jankovačko jezero

foto: Branko Sitaš

će na Jankovcu, u srcu Papuka, moći ponovno noćiti po prihvatljivim planinarskim cijenama.

Planinarima je uglavnom poznato da je prvi dom na Jankovcu, kao prvi planinarski dom u Slavoniji svečano otvoren 1934. godine. Drugi put dom je otvoren 1950. godine, a nakon požara 1987. godine obnovljen je i otvoren treći jankovački dom. Taj dom stradao je u Domovinskom ratu i nakon njega, a možemo slobodno reći da danas doživljava zasigurno najkvalitetniju obnovu, zajedno sa svim ostalih objektima u njegovoj blizini koji su također sastavni dio Jankovca.

Hrvatske šume obnovit će i urediti objekte u neposrednoj blizini doma koje su koristili šumarsko osoblje i lovci, a jedan od tih objekata bit će iznajmljen za potrebe ustanove Parka prirode Papuk. Također, obnovom jezera koja su gotovo presušila te sanacijom brane osigurat će se normalan dotok vode na jankovački slap.

Dom će početi raditi od travnja ove godine, bit će stalno otvoren, te će sa zimskim i ljetnim sadržajima pružati zadovoljstvo planinarima i svim ljubiteljima slavonske prirode.

Planinarski dom Jankovac

foto: Branko Šitaš

Slap Skakavac

foto: Tomislav Marković

DALMACIJA

JOŠ PONEŠTO O BIOKOVU

JASNA KOSOVIĆ, Zagreb

Što bolje upoznajem Biokovo, sve više me privlači. Neobična je to planina, drugačija od svih naših planina.

Najviši i od planinara najposjećeniji je zapadni dio Biokova, jer je do njegova vrha Svetog Jure dovedena asfaltna cesta, najviše je uspona na njega markirano, a postoji i mogućnost noćenja u dvjema planinarskim kućama. Jugoistočni dio Biokova je niži, ispod je 800 metara. Na njegov greben, koji se strmo ruši prema moru, vodi niz građanih putova koji u zavojima dosežu greben i prelaze ga, te nastavljaju do ponekog polja ili zaselka ili odlaze u zaleđe Biokova.

Jedan takav put polazi iz Zaostroga i preko zaselka Despota i brda Rilića odlazi u Vrgorac. Druzi iz Podaca preko slikovitog zaselka Sela vodi do Podačkog polja na Biokovu. Trećim se iz Brista i četvrtim iz Gradca može uspeti do napuštenog za-

selka Grnčenika i cijelog niza polja, dok peti vodi u Staševicu, što je naziv za nekoliko zaselaka u zaleđu Biokova. Uza svaki od tih putova, na mjestu gdje dosežu sedlo na grebenu, izgrađene su kapelice, samostojeće ili uklesane u kamenu. Jedino kapelice nema uz peti put, koji od Gradca prelazi greben između brda s crkvicom Sv. Paškala na vrhu i brda Sv. Ilije.

U vrijeme boravka u Makarskoj željela sam se popeti na Šćirovac u sjeverozapadnom dijelu i posjetiti Grnčenik na jugoistočnom dijelu Biokova. Do vrha Šćirovca svladava se visinska razlika od 1300 m, a do Grnčenika svega 750 metara. Strmine prilaznih putova bitno se razlikuju, a mi smo se odlučili početi s težim.

Šćirovac (1619 m) je najzapadniji vrh Biokova, a može mu se pristupiti s tri strane. Najlakši, ali i najduži, prilazi mu put od pl. kuće »Slobodan Rav-

Šćirovac s puta od Šibenika prema Motici

foto: Jasna Kosović

lič« na Lokvi (1467 m) preko vrha Sv. Ilije (1642 m). S te je strane oko pet i pol sati hoda. Najzahtjevniji je onaj iz Basta jer je vrlo strm. Mi smo se odlučili za treći pristup, iz Gornjih Brela, odnosno iz Bartulovića, jednog od četiri zaselka Zavetorja, prema kojem upućuje putokaz u Gornjim Brelima u blizini crkve.

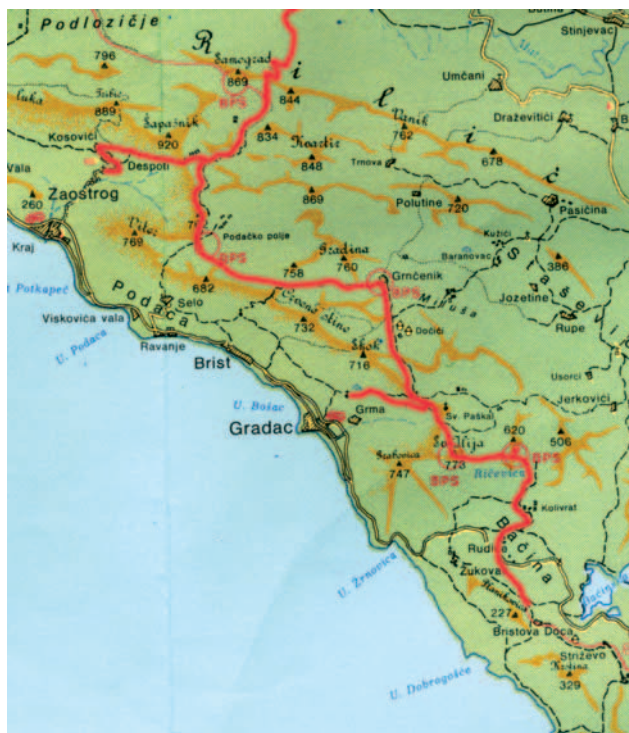
Iz Makarske za Gornja Brela nema pogodne jutarnje autobusne linije, pa smo na izlet krenuli taksijem. Iz Bartulovića se za sat i pol hoda prolazi kraj lokve Grljak (KT 19 BPS-e), za daljnjih sat i pol se dolazi do poveće špilje Pozjate (KT 13), a do vrha Šćirovca treba još sat vremena. Dakle, za uspon treba četiri sata. Između lokve Grljak i špilje Pozjate zašli smo u gust oblak, pa o vidicima ne mogu pisati. Jedino smo na zadnjem dijelu uspona nazreli lokvu Kale, a tik prije vrha velik kamen s planinarskim strelicama, ali kamo su strelice usmjerene ne može se pročitati. Za povratak do Bartulovića trebala su nam tri sata i još jedan sat (4 km) po asfaltnoj cesti do G. Brela. Autobusom nešto prije 17 sati prevezli smo se do raskrižja Dupci na magistrali (vozi iz Imotskog za Split) gdje smo uhvatili autobus iz Splita za Makarsku.

Za posjet Grnčeniku imali smo prekrasan jesenji dan. Autobusom smo se prevezli do Gradca odakle smo se asfaltnom cestom popeli do groblja (25 min) gdje počinje markacija. Na putu od groblja prema sedlu ubrzo se prolazi kraj dviju ruševnih kuća između kojih vodi put u smjeru crkvice Sv. Paškala. To je četvrti građeni put za Grnčenik iz ranijeg opisa. Mi nastavljamo markacijom i za jedan sat dolazimo na sedlo između brda sa crkvicom Sv. Paškala na vrhu i brda Sv. Ilije.

Sa sedla se markirani put desno uspinje na Sv. Iliju (45 min), a nešto prije se s građenog puta lijevo odvaja staza za Grnčenik. To, jasno, nigdje ne piše, a samo raskrižje nije označeno pa se lako previdi. Staza prvo vodi u smjeru crkvice na vrhu, ali se odmah odvaja lijevo i obronkom brda odlazi u smjeru omanjeg grebena. Nakon prijelaza i drugog maloga grebena spušta se po bespuću do građenog

puta. Do njega je pola sata hoda. Građeni put vodi iznad ovećeg polja, uz čiji su se istočni rub nanižale tri kuće. Oznake dalje vode putom na zapad (lijevo) i za pola sata se stiže do rubnog grebena prema moru. Na jednom se mjestu otvara vidik na Sv. Iliju i Sv. Paškal kao i na zavoje puta kojima

smo se uspinjali. Malo dalje je kapelica uklesana u stijenu uz građeni put koji ovdje hvata greben, a dolazi od dviju prije spomenutih ruševnih kuća nedaleko od gradačkog groblja.

Do Grnčenika je još sat hoda. Put se prvo uspinje do dviju livada Dočića, a zatim se spušta do napuštenog zaselka Grnčenika. Usput se vidik pruža preko strašnog kamenjara, a unutar njega se uočavaju crveni krovovi triju zaselaka. U vizuru ulaze obnovljena crkva u Grnčeniku i nekoliko polja podno puta. S desne strane ostavljamo još jedan građeni put kojim su stanovnici Grnčenika odlazili put Staševice.

U Grnčeniku nalazimo dvije kuće koje se još koriste, dok su ostale u ruševnom stanju. U zaselku je stijena s oznakom KT 3 BPS-e. U nastavku se put uspinje prolazeći kraj nekoliko ograđenih polja. Sva su zelena, bez makije, kao da još služe ljudima. U jednom šumarku prolazimo kraj puno nacijepanih drva, a neka su složena u vreće i spremna za prijenos. Nakon sata hoda na rubnom smo grebenu prema moru, a tu je i kapelica uz građeni put koji silazi u Brist. Gradac, Brist i Podaca su pod nama kao na dlanu, a na moru - otok Hvar.

Nastavljamo u smjeru Podačkog polja građenom stazom sve do dvaju omanjih polja. Nakon drugog polja markacija zalazi u bespuće - u šikaru i kamenjar. Šikara je tako gusta da smo na jednom mjestu jedva uspjeli naći markaciju i probiti se do nje. Srećom, bio je to kratak dio puta. Nakon prijelaza omanjeg grebena iznad drugog polja, ubrzo se stiže u Podačko polje. Od kapelice na spustu za Brist do Podačkog polja je 1:15 sati hoda.

U članku »Sjećanje na Sv. Iliju i Rilić« (HP 11/2003) opisala sam pristup Podačkom polju od

Jedna od rijetkih livada na istočnom dijelu Biokova

foto: Jasna Kosović

Zaostroga i Rilića. Tada nismo uspjeli naći oznaku BPS-e i put u Podacu. Vladala je u lipnju velika vrućina koja nas je učinila bezvoljnima, a ni vode nismo imali dovoljno. Ovaj put bez poteškoća nalazimo i oznaku i put u Podacu. Oznaka se nalazi na zidu ruševne kuće na istočnom rubu polja uz stazu, nedaleko od jedine obnovljene kuće. Od zida s oznakom, pa pokraj obnovljene kuće u smjeru mora, vodi staza u Podaca. Staza ubrzo prelazi u širok put i uspinje se na greben. Razočarani smo jer s njega ne vidimo more nego još jedan dolac, a u daljini je novi greben. Od Podačkog polja do kapelice na grebenu iznad mora trebalo nam je pola sata, a za sljedećih 45 min smo u slikovitom zaselku Selu. U njemu je nekoliko kuća nastanjeno, a tu je i groblje s crkvom i kapelicom iz 11. stoljeća, te ruševina utvrda. Po asfaltnoj cesti spuštamo se još pola sata do Podaca na magistrali. Čekajući autobus promatramo slikovito Selo i tražimo po kamenom grebenu mjesta na kojima se građanim putovima tako lako prelazi.

Privlačnost Biokova sve je veća i u nama ostaje želja za ponovnim usponom na Šćirovac po lijepu vremenu i ponovnom posjetu Grnčeniku i Podačkom polju, možda nekim neprehodanim putovima.

KAMO NA IZLET

VODIČKO ZALEĐE - NOVO PLANINARSKO ODREDIŠTE

ANTE JURAS, Šibenik

Zasigurno u Hrvatskoj nema onoga tko nije čuo za turistički raj zvan Vodice. To je lijep grad pun šarenila, kojega krasi bistro plavo more i dopadljiva marina, posvuda njegovano zelenilo i cvijeće, mnoštvo turista željnih sunca, kupanja i zabave, glazba izmiješana s mirisom ribe i vina iz vodičkih konoba, hotela i restorana, a nadasve, dobrih i gostoljubivih ljudi. Ali, da Vodice i vodički kraj mogu biti i novo planinarsko odredište, postalo je jasno tek na Danu planinara Šibensko-kninske županije održanom 30. studenoga 2003.

Domaćin toga tradicionalnog susreta bilo je vodičko PD »Klen«, mali planinarski kolektiv sa svega tridesetak članova, koji je uspio zaživjeti u

kraju u kojem je na prvom mjestu ugostiteljstvo i turizam, a planinarstvo bez tradicije i interesa. Od osnutka društva Vodičane redovito susrećemo na svim dalmatinskim planinama, često i onima daljim.

Dan planinara Šibensko-kninske županije 2003. godine otpočeo je okupljanjem 150 sudionika u Vodicama. I ovoga puta, uz planinare iz pet društava u Županiji, s nama su i naši dragi prijatelji iz kaštelanskih planinarskih društava »Malačka« i »Ante Bedalov«. Radost je ovo ponovnog susreta i druženja i vesele planinarske pjesme. Vrijeme je bilo kao naručeno, toplo i sunčano, neobično za ovaj dio godine. Krenuli smo najprije markiranom stazom do Sučevih stanova. Ta staza vodi zaleđem

Sudionici Dana planinara Šibensko-kninske županije

Kamenica (cisterna) iz rimskog doba**foto: Ante Buvinić**

grada, kroz naselja i šumarke, i duga je oko sat pješaćenja.

Nakon domjenka dobrodošlice krećemo dalje u brda. Naša staza vodi poljskim putovima, među vinograde, maslinike, oranice i borove šumarke. Posvuda šarolik kolorit jesenskih boja, povijesno vrijedni sakralni objekti, susreti i razgovori s lovcima, ponekim šetačem i... eto nas do našega prvog odmorišta. To je Rimska kamenica, zapravo cisterna izdubljena u živom kamenu koja završava dubokim bunarom natkrivenim zanimljivim kamenim svodom. Da sve to potječe iz rimskog doba potvrđuju arheološki nalazi: rimski novac, ulomci keramike s natpisima, različit nakit i slično. Vodom iz Rimske kamenice vodički ratari danas koriste za zalijevanje povrća i vinograda ili za piće.

Dvadesetak minuta dalje su Srdarić stanovi, pored kojih se uspinjemo na najvišu točku našeg puta, brdo Veliku Mrdakovicu, visoko 144 metra. Brdo je poznati arheološki lokalitet. Prema Ptolomeju, rimskom piscu iz 2. st., tu se

nalazio grad Liburna Arauzona (Arausa, Arausina). Danas su vidljivi ostaci naselja opasanog zidinama i stambenih zgrada građenih od klesana kamena povezanog glinom. Nekoliko je grobnica izdubljenih u živom kamenu. Arheolozi su pronašli bogat keramički materijal, ulomke staklenih posuda, primjerke nakita i kovanog novca, na osnovi kojih se naselje datira u 1. stoljeće.

S vrha brda dojmljiv je vidik na okolna uzvišenja, plodna vodička polja i otoke šibenskog arhipelaga, pa sve do otoka Visa. To golemo ravničarsko prostranstvo s brdima na njegovim rubovima, markirali su članovi »Klena«. Pogled se najprije zaustavlja na brdu Okitu (135 m), na čijemu je vrhu između 1660. i 1670. godine, sagrađena zavjetna crkva

Gospe od Karmela. Ona je spasila Vodičane u teškim borbama s Turcima 1646. godine i sačuvala ih od kuge koja je harala okolicom Šibenika od 1649. do 1650. godine. Legenda kaže da su nekada davno u božićnoj noći hodočasnici na Okitu vidjeli čudo. Na stablu klena pored crkve procvjetala je grana. To se čudo, navodno, ponavljalo svake godine za Božić, dok klen nije posječen 1946. godine. Vodičko planinarsko društvo nosi ime Klen za sjećanje na to. Crkva na Okitu poznato je hodočasničko mjesto. U Domovinskom ratu

Crkva Sv. Ilije iz 15. stoljeća na Pišći**foto: Ante Buvinić**

je raketirana i srušena, a narod ju je ponovo sagrađio 1998. godine.

Pogled s vrha Velike Mrdakovice seže na jug do Rakitnice, pranaseobine Vodičana. Prvi spomen tog lokaliteta potječe iz isprave Bele IV. od 22. studenoga 1251. godine i to je najstariji spomen vodičkog kraja. Središnje mjesto zauzima crkva Sv. Ivana iz 15. stoljeća.

Nad Rakitnicom se uzdiže brdo Gradina (180 m) na koje se nastavlja Sopanj sa svojih pet vrhova, od kojih najviši ima 280 m. Običi ova brda pravi je planinarski užitak, a i speleologe bi zanimala jama Golubinka, do sada nedovoljno istražena. Lijep je vidik na Prominu i Trtar, najčešća odredišta šibenskih planinara, te udaljene Dinaru, Svilažu i Velebit. Na povratku nam treba, istim putem do Sučevih stanova, sat vremena.

Usputno smo posjetili crkvu Sv. Ilije, također iz 15. st. To je vrijedan povijesni i sakralni objekt. Nekada je tu bilo naselje imenom Pišća, a pripadalo je starohrvatskoj župi Srimi. Kad su Turci prvi put upali u obližnju Srimu, 1432. godine, stanovnici Pišća u strahu su pobjegli u Vodice. Naselje od tog vremena stagnira i danas su jedva vidljivi njegovi ostaci.

U Sučevim stanovima čekao nas je zajednički objed u ugostiteljskom objektu Rade Juričeva-Sudca i nastavak druženja do zalaska sunca.

Obilazak vodičkog kraja obogatio nas je ljepotom prirode i saznanjima o povijesnim i arheološkim vrijednostima kraja, kao i velikim planinarskim užicima. Hvala Vodičanima na dobroj organizaciji i novom planinarskom odredištu, koje svakako treba obići!

TRAGOM LEGENDE O ČEHU, LEHU I MEHU

VILINA ILI VOLINA JAMA KOD KRAPINE

VLADO BOŽIĆ, Zagreb

Mnoge su legende inspirirale istraživače da prouče povijesne podatke i područje na kojem su nastale. Jedna je od njih i legenda o Vilinoj ili Volinoj jami kod Krapine, bolje poznata kao legenda o braći Čehu, Lehu i Mehu. Već je mnogo ljudi prepričavalo tu legendu, ali ju je najljepše ispričao Ljudevit Gaj, rođen 1809. u Krapini, koji je od svoje sedamnaeste godine proučavao povijest rodnoga grada i pisao o njemu. U djelu »Krapinske utvrde i legenda o Čehu, Lehu i Mehu« napisao je sljedeće:

»Na tri brijega što se nad Krapinom dižu, tri grada bijahu. Onaj, od koga su ovalike stare zidine još uzdržale, od negda se zvaše, kako i današnji dan, kao i samo mjesto, Krapina. Na brdu, ponad franjevačke crkve,

bijaše grad imenom Psar, a tu nad gospodskom vodenicom na brijegu Šabcu, bijaše grad istoga imena, Šabac.

U tri ova grada tri brata, po imenu Čeh, Leh i Meh negda vladahu.

Ova braća bijahu kraljevske krvi našega naroda, te imahu sestru, koja se Vilina zvala. U ono vrijeme Rimljani gospodovahu ovom zemljom. Od njih naš narod za nevolju mnogo stradaše i podnošaše velike sile. Viteška se braća dogovarahu među sobom, kako bi se mogli oteti ispod teška jarma rimskoga.

Kako najstariji ljudi još pripovijedaju, među krapinskim i psarskim gradom visimost visaše o lancih. Po ovom mostu brat bratu dolaziše na tajne dogovore. No, sestra njihova bijaše u skrovitoj ljubavi s rimskim poglavarom koji je zapovijedao zemljom. Kad su se braća dogovorila i s ostalnim znamenitim poglavcima

narodnima i okletvom ujedinila protiv Rimljana, te svijećala, da će na nje složno udariti, Vilina prevelikom ljubavlju opojena izdade tajne osnove braće svoje ljubavniku svomu.

Urotnici ipak udare na nj, te ga ubiju. Ona najprije uteče u Dupljaču u Strahinje, a odatle u Jame nad Žitnicom, koje se još i danas zovu Ljubine iliti Viline jame, a ono zato što su ondje prebivale vile, koje su pod obranu svoju primile imenjakinju svoju. Ovdje ona rodi gospodsko čedo.

Malo je vremeno po tom postojalo, kad se ona sunčala pred špiljom, braća, našavši se u lovu, zapaze ju, uhvate, odvedu u grad Krapinu i uzidaju u onom tornju, koji je nad vratima od drugoga dvorišta blizu pećinske pivnice, u jednom uglu.

A od djeteta se njezina osobito čudo stvori. Divlji vol jedan dan, kad su se vile po šumi razišle, utrči u špilju gdje se dijete zlatnom jabukom igralo. On se u njega zaleti, dignu ga rogovima i divljim skokom proskoči kroz podzemaljski put, koji je ispod gora Velikog žljeba i Hajdinovog zrna vodio ča na drugu stranu, ondje onako iznese dijete napolje u šumi, gdje ga je neki pustinić sahranio. A ono se mjesto od onoga vremena do današnjeg dana po lijepoj glavi ovoga djeteta zove Lije-pa glava (Lepoglava).

Rimljani da osvete ubistvo časnika svoga, pak da pokore pobunjeni narod, uto počese sa svih strana kupiti vojsku. Tri brata, videći, kako ne mogu onolikoj sili, kolika se dizala na Zagorje, gdje su se oni bili utaborili, ni prevrlom hrabrošću da odole, skupe sve starješine, župa-

Ulaz u Vilinu jamu

foto: Vlado Božić

ne i satnike pučke, pa odluče, da sa svim odličnijim pristašama svojim ostave domovinu svoju, pa da se posve ise iz rimske države.

Oni znahu, da se narod našega jezika daleko pruža preko Dunaja, te zato prijedohše sa vjernima svojim preko Dunaja, pa se tamo razidoše na tri strane, pak utemeljiše tri države slavenske. Čeh podiže stolicu svoju u Češkoj zemlji, Bohemiji, Leh u Poljskoj, a od Meha Moskoviti (Rusi) zadobiše početak svoj.

I ovako je prava »korjenika« svega našega naroda slavenskoga izašla iz ove naše okoline.

Ova, u prostom puku sačuvana pripovijest, ovako reći, sveta priča sveslavenska, u mladahnim mojim prsima probudi prvo ćutjenje o narodnosti i živu želju da se o svim ovim stvarima jasno obavijestim.

Ljudevit Gaj

Sedlo i brdašće u kojem se nalazi špilja

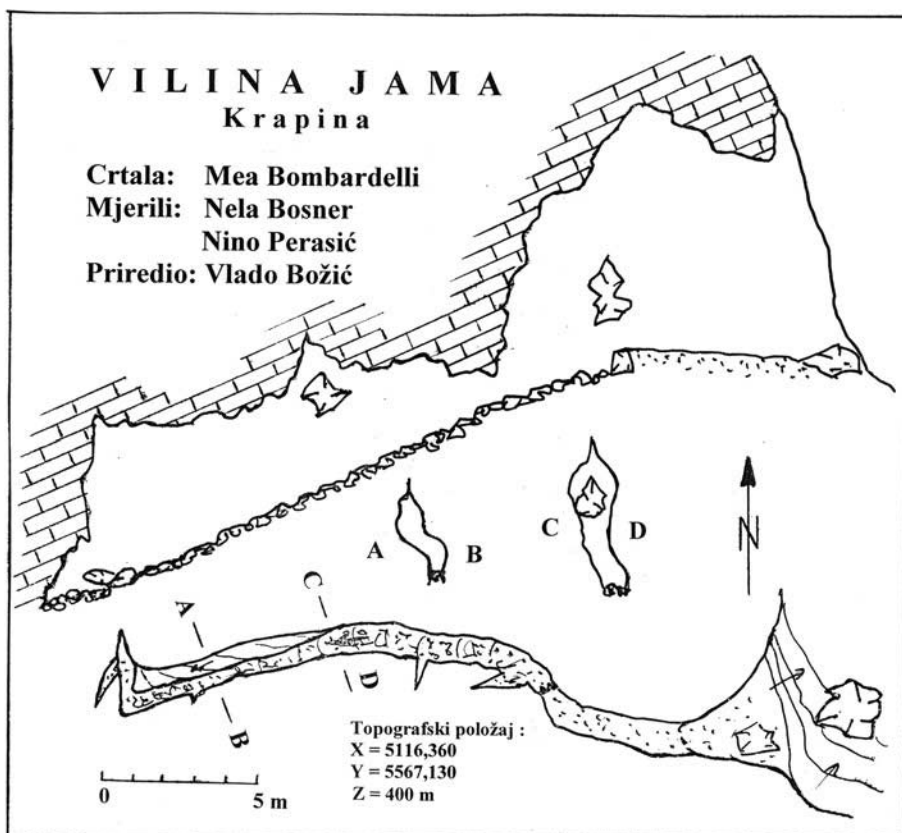
foto: Vlado Božić

Pripremajući opsežnije djelo o Krapini i okoli tu je legendu nedavno oživio Marijan Tenšek iz Krapine, zaljubljenik u krapinske starine i zamolio zagrebačke speleologe da istraže Vilinu ili Volinu jamu jer je želio provjeriti podatke napisane o njoj pred više od jednog stoljeća. Pripremajući se za istraživanje i mi smo u Speleološkom odsjeku HPD »Željezničar« najprije proučili dostupnu literaturu i ustanovili da je o toj špilji (radi se o špilji a ne jami), osim Ljudevita Gaja još 1886. pisao varaždinski profesor A. E. Jurinac u djelu »Faunistički pabirci po okolini krapinskoj« (špilju je posjetio 1885.), 1890. Dragutin Hirc u listu »Pobratim«, a 1989. Marijana Prišćan u Večernjem listu.

Iz Zagreba 10. travnja 2003. na istraživanje pošlo nas je četvero: Mea, Nela, Nino i ja, a iz Krapine Marijan Tenšek i Ivan Pelin, koji su nas odveli do špilje. Špilja se nalazi oko 2,5 km sjeverno od Krapine na obroncima planine Strahinjšćice,

točnije, na sjevernom obronku zapadnog dijela planine, oko 420 m sjeveroistočno od vrha Slona (445 m), na nadmorskoj visini od 400 m (X = 5116,360 i Y = 5567,130).

Pristup je najlakši iz Krapine. Treba poći na sjever do sela Strahinja i odavde u Podgoru Krapinsku podno vrha Slona, a zatim se uspeti nekim od putova kroz vinograde do ruba šume, odakle vodi vrlo strm put kružno oko vrha Slona. Put najprije vodi na zapad, onda na sjever, pa na istok do lijepog, blago položenog proplanka sjeverno od vrha Slona, dugog tristotinjak metara i širokog pedesetak metara. Od vrha proplanka treba skrenuti na sjever na malo sedlo s kojeg se sada, kada je posječena šuma, pruža lijep vidik na selo Zagoru, udaljeno oko pola kilometra u smjeru S-I. Sa sedla se vidi ulaz u špilju, dvadesetak metara niže sedla i stotinjak metara sjeverno od njega, podno stijene obližnjeg uzvišenja.

Vilina jama je u stvari mala špilja. Otvor joj je okrenut prema istoku, širok 4 i visok 7 m, a ispred njega je obronak koji se spušta prema S-I. Taj dio ulaza bio je nekoć nadstvođen, ali je urušen. Špilja se proteže prema zapadu kao uska, nagnuta, krivudava pukotina. Prvih 6-7 m špilja ima vodoravno tlo, široko svega 1,5 m, sastavljeno od kamenog kršlja i zemlje, okomitih stranica koje se na 5-7 m visine spajaju u usku pukotinu. Slijedi mala okomica duboka jedan metar iznad koje se nalazi uglavljen oveći kamen. Odatle se tlo spušta gotovo jednolično do dubine od 8 m. Pukotina skreće malo prema S-Z, a onda opet prema zapadu, nagnuta je i u prvom dijelu široka oko jedan metar a dalje se suzuje na pola metra. Na tlu je kameno kršje. Po sjevernoj strani pukotine ima glatkih sigastih prevlaka a na južnoj više izbočina i hrpavih dijelova. Na 23 m od ulaza, na ovu pukotinu nastavlja se mala, još uža poprečna pukotina, s mnoštvom urušenog kamenja i za nas neprolazna.

Pauk

foto: Vlado Božić

U špilji su za našeg posjeta zimovala dva šišmiša, više paukova, skakavaca i špiljskih leptira.

Po završetku istraživanja pred špiljom smo raspravljali o legendi. Zaključili smo da je vilama, te djevojci Vilini i njezinom sinu u špilji moralo biti jako tijesno. Vol, koji je prošao kroz špilju, morao je znatno smanjiti svoju veličinu ili se špilja jako smanjila, nakon što je kroz nju vol prošao i vile se odselile.

Ime je špilja dobila po vilama koje su tu živjele i jedno vrijeme skrivale djevojku Vilinu (Vilina ili Vilinska jama), ali i po bijesnom volu koji je prošao kroz nju (Volina, Volinska jama). Ovdje se u Zagorju za špilju često kaže jama pa se u literaturi mogu naći nazivi i Vilina jama i Vilina špilja.

U tom raspravljanju posjetio nas je snimatelj i već iduće popodne bio je emitiran dvominutni prilog o istraživanju. Posjetio nas je i reporter Večernjeg lista koji je u izdanju od 12. travnja 2003. za Varaždin, Zagorje i Međimurje objavio članak: »Što krije Vilina jama«.

Nakon istraživanja sudionici su se okrijepili u kući g. Pelina, razgledali nalazište pračovjeka u Hušnjakovu brdu i stari krapinski grad i tada saznali da u samoj Krapini i njejoj okolici ima još speleoloških zanimljivosti koje treba istražiti.

Dno ili kraj špilje

foto: Vlado Božić

USPON NA VRH LIBANONA

PLANINA I JA*

DAVOR ROSTUHAR, Zagreb

Prosječni mlađahni putnici kroz bliskoistočne zemlje dijele mišljenje da je Beirut grad u kojem se zaboravlja na tipična turistička razgledavanja i posvećuje dobro razvijenom noćnom životu, koji je drugdje u toj regiji vrlo oskudan. Budući da su mene noćni klubovi zanimali jednako koliko i udišanje zagađenog gradskog zraka, odlučio sam što prije otići iz toga grada u smjeru sjevernih planina gdje se nalazi Qornet es Saouda - najviši vrh Bliskog istoka. Nakon zime provedene na biciklima, mojem se suputniku nije svidjela pomisao o vraćanju na snijeg i hladnoću. Ja jednako volim i kišu i snijeg i vrućine i hladnoće, pa sam krenuo sam.

Planovi za uspon na najviši vrh Grčke i Turske propali su nekoliko mjeseci ranije zbog jake zime i teških vremenskih uvjeta, pa sam se veselio dolasku u Libanon gdje se nalazi planina visoka 3083 metra. Biciklom sam se popeo do 1600 metara, gdje sam se utaborio u lijepoj planinskoj kućici, ljetnoj rezidenciji prijatelja Zijada koji mi je velikodušno prepustio ključeve. Dalje se nije moglo biciklom jer je cesta bila zatvorena zbog snijega. Bilo je doba Uskrsa, ali atmosfera je više sličila božićnoj. Crnogorična vegetacija, pola metra snijega koji i dalje nije prestajao padati na ulicama sela od kamenih kuća, crkvena zvona... Nakon nekoliko mjeseci opet sam se našao u katoličkom mjestu, pa me isprva zbunio zvuk zvona i slika gomile ljudi koji sa svih strana idu prema crkvi. Potpuno mi je odgovarala takva atmosfera promatrana kroz prozor Zijadove kuće, gdje sam se zbuksan u štramplice grijao na vatri kamina, uz čaj i kekse, i čitao priče 1001 noći.

Možda je i to bio razlog više da se ne okrenem natrag za Beirut kad sam saznao da je na vrhu planine snježna oluja koja će trajati još 4-5 dana.

Odlučio sam ostati i provesti tih tjedan dana u miru, sam sa sobom. Osim toga, pripremao sam se za uspon, skupljao informacije i učio. Raspitao sam se kod lokalaca o planini, pregovarao s vojskom o nabavci točnih zemljovida i nabavljao opremu potrebnu za uspon. Svaki dan sam hodao preko 20 kilometara po predivnoj prirodi u okolici.

Ta je regija prirodni rezervat i jedan od najljepših krajeva Libanona. Ispod snježnih vrhova zavijenih u oblake, blatna rijeka je zasjekla dubok kanjon, ispunjen prašumskom vegetacijom. Ulazi u brojne špilje i jame obrasli su visokim papratima, a sa strmih litica kanjona spuštaju se potoci u slapovima. Izvan toga zelenog raja, planina je spoj pustinskog tla i mediteranskog krša. Takvo tlo pogodno je za rast cedra - drveća koje je ponos zemlje, a nalazi se i na samoj libanonskoj zastavi. Svega nekoliko cedrovih šuma, koje su preživjele nerazumno eksploataciju, danas su zaštićene, ograđene bodljikavim žicama i dostupne samo bogatim turistima koji su spremni dati desetak dolara da vide tih nekoliko stabala.

Cedres, posljednje selo ispod vrha, i samo je dobilo ime po tom dojmljivom stablu. Tamo sam odlazio po obavijesti koje su, izgleda, samo čekale da dođem po njih. Baš kad sam se u jednom hotelu raspitivao o vremenskoj prognozi, upao je na recepciju čovjek koji je tražio hotelijerku da nazove hitnu. Objasnio je da su pronašli zaleđenog Amerikanca na planinskom prijevoju. Čini se da je dva dana bio u snijegu, ali još je bilo nade za njega. Svi su se sjetili kako su mu tri dana ranije neki ljudi savjetovali da ne ide gore, jer se sprema

* Ovaj je članak pretisak poglavlja iz knjige »Samo nek' se kreće«

oluja, a nema opremu. Začudo, taj me primjer nije obeshrabrio, nego samo potaknuo da se pametno pripremim.

Vrlo brzo saznao sam što me čeka na planini. Od tog sela na 2000 metara penjem se po dugačkom kuloaru do 2800 metara gdje izbijam na sedlo, pa po grebenu nastavljam dalje još 10 kilometara do vrha. Sveukupno 20 kilometara u jednom smjeru i 1100 metara visinske razlike. To bi bilo moguće odvaliti čak i u jednom danu, ali je zbog dubokog snijega kretanje bilo otežano. Na vrhu me čekalo tri metra snijega pa sam morao posuditi krplje, koje se stave na stopala da povećaju pritisnu površinu, rasporede težinu tijela i opreme te spriječe propadanje u snijeg. Nisam se htio forsirati da odvalim to u jednom danu uz rizik da me uhvati noć, a ionako ne bih otišao gore bez šatora, pa sam planirao dvodnevni izlet. Dakle, postojao je još jedan problem: kampiranje na -20°C , ali to sam već prošao, pa sam znao što me čeka.

Nisu me čekale velike strmine koje zahtijevaju posebne penjačke sposobnosti. Pitoma je to planina po kojoj se ljeti može čak i biciklom do vrha. Jedini su problemi bili dubok snijeg, hladnoća i loše vrijeme. Raspitao sam se za svaki slučaj i za neke ekstremne prilike poput lavine ili

udarca groma za vrijeme oluje, ali nitko nije čuo ni za jedan takav slučaj. Vojnici, koji imaju svoju jedinicu u Cedresu, baš za vrijeme oluje imaju vježbe na planini. Pa ako nije njih nikada strefilo, valjda neće ni mene.

Vojska mi je obećala pomoći na sve moguće načine - posuditi krplje, nabaviti karte i kontrolirati kretanje - a na kraju ništa nije ispunila. Razlog više da se ne vjeruje ljudima u uniformama koji rade samo ono što im kaže nadređeni. Stoga sam se morao obratiti seoskom gazdi koji drži sve konce u svojim rukama. Čak i ako ti trebaju tako čudne stvari poput krplji, i nigdje ih ne možeš naći, šjor Toni Arido će ti pomoći. Toni Arido, mlađahni starčić sa šeširom na glavi i cigarom u ustima, vrijeme između sklapanja poslova, upravljanja Cedresom i jurnjave s jedne strane Libanona na drugu u širokom Roveru, uglavnom provodi prodajući jeftine magičarske trikove djeci i odraslima. Odnekud je iz dna podruma izvadio još zapakiran najnoviji model Campovih krplji i ponudio mi ih po prvoj i zadnjoj cijeni od 15\$ po danu. Nakon što sam, stjeran u kut, pristao, Toni Arido me počastio večerom, dao mi krplje za deset dolara za dva dana uspona plus jedan dan generalne probe, a kao bonus sam dobio i sanjke na čitav tjedan!

Snijeg, planina i sunce

foto: Davor Rostuhar

No, morao sam pristati na jedini uvjet – dobit ću ih ujutro onoga dana kada krenem gore samo ako gazda procijeni da je vrijeme dobro. Ako vrijeme nije dobro, neće mi ih dati ni za tisuću dolara! Bilo mi je pravo zadovoljstvo prihvatiti nagodbu, tim više što sam znao da, ako dobijem krplje, s njima dobivam i blagoslov dobrog duha cedrovog sela.

Moji svakodnevni trekinzi po predivnoj okolini, pokazali su mi da sam u odličnoj tjelesnoj formi. Međutim, u glavi je bila druga priča. Ujutro kad bih se probudio u lijepoj, toploj kućici, i iz nje izašao hodati po burnom vremenu, motivacija mi je bila jako skromna. Ipak, popodne bih lutao ne samo ovom planinom nego i drugim većim brdima i ledenim prostranstvima. Zajedno s fizičkom kondicijom s vremenom mi se jačala i psihička. I dalje sam stalno odvagivao razloge za i protiv, imao tremu, bojao se i bio nesiguran, ali kao da sam prečesto zaboravljao kako će mi biti lijepo gore. Koja će to biti uživancija, kako god da se okrene! Planina, snijeg i ja!

Prošla su četiri dana i trebao sam pričekati još dva. Odradio sam »generalku« i popeo se iznad polovice kuloara. Nakon toga uslijedio je dan odmora kada sam puno čitao, slao dugačke mailove i dugo pripremao perverzno dobar ručak. Podjednako detaljno odvagivao sam posljednji put razloge za i protiv. Zaključio sam da sam se odlično pripremio i da su sve karte na mojoj strani. Imao sam dovoljno tople i nepromoćive opreme, čak i za 10 do 15 stupnjeva hladnije vrijeme od očekivanog. Imao sam šator i toplu vreću za spavanje pa se nisam mogao smrznuti čak i da temperatura padne na -30°C. Imao sam hrane za 3-4 dana, a vode, točnije snijega, u izobilju: svuda oko sebe. Imao sam osnovnu orijentaciju, a da se izgubim i krenem u bilo kojem smjeru nizbrdo, u najviše dva dana morao bih doći do ceste. Dobio sam dobru prognozu vremena, iako sam bio svjestan da je to relativno. Imao sam dobre ljude spremne na akciju ako im se ne javim do trećeg dana uvečer. Jedini problem je bio to što idem sam. To je značilo da moram još jače paziti jer, ako mi se što dogodi i onemogućiti nastavak puta, nema nikoga da mi neposredno pomogne. Ostale nepogode, čak i da se dogode, takva su rijetkost da bi ih morao prihvatiti kao nešto što se moralo dogoditi.

Ipak, uvečer pred polazak, da ni ovaj put ne bi izostala određena doza balkanske patetike, u mailu svom prijatelju napisao sam sljedeće: *»Ako me pogodi munja i grom ne znači da sam se spržio već da sam se napokon prosvijetlio. Ako se izgubim u planini, znači da sam napokon krenuo nekim nepredvidljivim i novim putem. A ako se smrznem, znači da me taj put odveo do nekog ledenog dvorca u kojem mi je cilj sljedećeg nivoa igre – zapaliti srce tamošnje hladne kraljice. No, znaš kako bih ja rekao... Normalno da se ništa od toga neće dogoditi jer je još puno toga ispred mene... Svejedno – dobar materijal za sprovod, ha? Ili za memorijal ako mi ne nađete tijelo...«*

Ponekad mi se činilo da sam zaista preuveličavao tu priču i da zaista nemam što toliko pričati oko jednog običnog uspona na planinu. No, u toj priči je jedan smrznuti Amerikanac i jedan usamljeni luđak i njegov strah. Nijednog trenutka priče nisam zaboravio da je strah samo najveći protivnik racionalnog mišljenja, a isto tako, ni u jednom trenutku priče nisam izmakao osjećaju da je ovo najsmioniji pothvat u mom životu.

* * *

Toni Arido pojavio se na ulaznim vratima svojeg zdanja u bijeloj pidžami na plave okomite prugice, sa cigarom u ustima i šeširom na glavi. Izderao se na mene da sam nepristojan što ga budim, iako sam pred vratima stajao petnaest minuta i još uvijek nisam pozvonio drugi put. Izašao je tri koraka na snijeg, pogledao u nebo, otpuhnuo dim i vratio se u kuću zatvarajući za sobom vrata. Već sam pomislio da ništa od krplji, ali vrata su se otvorila i prije nego ih je gazda zatvorio. Krplje su bile iza vrata i očekivale moj dolazak. Toni Arido je drugi put u papučama kročio na snijeg, pružio mi krplje, promrmljao »good luck« i zijevajući se vratio u kuću. Planina i ja smo ostali sami.

Naprtnjača sa šatorom, vrećom, hranom za četiri dana, foto i video opremom, nešto ekstra tople odjeće i još sitnica, težila je 15 kilograma. Ne znam zašto, ali privezao sam je za sanjke i vukao. Ta metoda pomaže na ravnim terenima i meni je u početku dobro služila, ali je na 2300 metara teren postao strmiji pa sam morao naprtnjaču natovariti na leđa, a sanjke privezati za njih i vući.

Uspón na Gornet es Sauda

foto: Davor Rostuhar

Dobro su mi došle kao stolica kad bih se svako malo stao odmoriti, ali sam se smijao sam sebi i svom nepotrebnom teretu. Napredovao sam polako, a za jednog odmora uvjerio sam se da je snijeg zaista dubok tko zna koliko, preko metar i pol, dokuda sam ga uspio iskopati. Bilo je jasno da ću večeras jedva stići do vrha, ali olakotna okolnost je to što je povratak nazad upola brži od uspona. Negdje na sredini kuloara, toga ranog poslijepodneva, u ravnini od tek sto-dvjesto metara ispod mene stali su se skupljati brzi prolazni oblaci. One fine mekane ovčice kakve je lijepo vidjeti na nebu, sada sam gledao odozgo. Vjetar je bivao sve jači, a puhao je u mom smjeru. Pošto je svoj toj sili oblaka s jedne strane bio vjetar, a s druge dvije planina, njihov logičan put bio je kuloar po kojem sam se ja polagano uspinjao. U jednom trenutku, baš kad su me oblaci stali dostizati, uhvatila me takva panika da sam se srušio na pod. Cijelo obzorje izgledalo je kao veliko, uzburkano bijelo more, kojim se valja stotinu metara velik val, upravo u mom smjeru. Iako se opet moj mozak igrao miša i mačke, ja sam bio na podu s rukom preko očiju. Kad sam se sabrao i otvorio oči, nisam vidio ni prst pred nosom i tako sljedećih pet minuta, dok svi oblaci nisu prešli preko mene. Ne znam radi li se o klaustrofobiji ili agorafobiji, ali neka fobija me definitivno dohvatila. No, kad je sva beznačajna opasnost prošla, nasmijao sam se sam sebi i

nastavio starim, polaganim tempom prema gore.

Stigao sam do vrha kuloara, na 2800 metara, sat vremena prije zalaska sunca. Mogao sam odvaliti još polovicu grebena do vrha, ali sam se odlučio za drugo rješenje. Na petnaest minuta hoda po grebenu, nalazi se jedina građevina na gornjem dijelu planine, takozvana *Francuska kućica*. To je zapravo samo sklonište, poput autobusne stanice u burovitom primorju. Tri i pol zida i krov. Odlučio sam tamo prespavati i sutradan nastaviti dalje. Digao sam šator u skloništu, svečano prezalogajao

nešto na improviziranom stolu od sanjki i otišao uživati u zalasku sunca. Boje su se razlile po više slojeva oblaka u daljini, a jedan podni sloj se za dekoraciju ponovno skupio ispod mene. Bilo je mirno, nije puhao vjetar i planina je tiho tonula u noć. Takvu sam tišinu čuo još samo u pustinji. Ostao sam sjediti na svojim sanjkama i gledati kako se svjetla pale na tamnoplavom nebu iznad nas. Jedno po jedno. Daleko od svih svjetala čovjeka. Vjerojatno bi se svjetla Cedresa vidjela ispod nas, ali su se oblaci potrudili da nas sakriju svojom nježnom zavjesom. Ostali smo sami samcati; planina i ja. Ona velika, ja malen. Ispod zvijezda.

Upaljač se kao za inat nije htio zapaliti, kao da mi savjetuje da umjesto čitanja prije spavanja radije odmah požurim spavati da se sutra rano ustanem, odmoran za vrh. Noć je bila ugodna. Zbog zavjetrine i šatora, spavao sam na ugodnih -5°C . Obično se kod spavanja na minus temperaturama čovjek često budi, ali ja sam se budio svega dva, tri puta. Međutim, ujutro me probudilo zavijanje vjetra. Mislio sam da se radi o jutarnjem nevremenu, pa sam se ostao još malo izležavati. Pola sata poslije izašao sam iz šatora i neugodno se iznenadio. Vidljivost je bila svega desetak metara, vjetar je puhao bar 80 na sat i padao je snijeg. Sabrano sam se vratio u šator i odlučio pričekati. Pojeo sam

doručak, vratio se u vreću i čituckao knjigu. Ako se mislim vratiti u Cedres istoga dana, odredio sam da je krajnji rok za odlazak na vrh 10 sati. Ako oluja ne prestane ni do tada, moram se ili odmah vratiti ili provesti cijeli dan u šatoru i nadati se da će se sutradan vrijeme popraviti. Pričekao sam taj rok te ponovno izašao. Vrijeme se još pogoršalo. Spontano sam donio odluku o povlačenju. U tom trenutku nisam uopće razmišljao o nekakvom cilju odlazanja na vrh ni o žrtvama za dosezanje tog cilja. Nisam osjećao niti strah od oluje. Bistre i razumne glave odlučio sam se za povratak. Shvatio sam da mi je važno to iskustvo, a ne sam uspon na vrh.

Spremio sam šator, natovarao torbu na leđa i sanjke na torbu i krenuo. Vrlo brzo shvatio sam da sam donio pravu odluku. Kad sam se odmaknuo tek desetak koraka od *francuske kućice* i okrenuo za njom, presjekao me velik šok – nje više nije bilo! Izgubila se u magli i snježnoj oluji. Pokušao sam slijediti svoje tragove do nje, kad me oprao drugi šok. Snažan vjetar je u svega nekoliko trenutaka obrisao moje tragove. Toga trenutka bio sam nitko i ništa. Jedna pahuljica snijega u snježnoj oluji. Vratio sam se do kućice, koju ipak nisam

mogao promašiti s tih nekoliko metara, i sabrao misli. Srećom, dobro sam zapamtio put i mogao sam, služeći se kompasom i visinomjerom, vjerno rekonstruirati povratak. Nije mi ostalo ništa drugo doli krenuti.

Znao sam samo smjer. Ništa nisam vidio niti osjećao osim hladnoće. Vjetar mi je bacao ledene iglice u lice. Naočale su mi se maglile i ledile, a kad bih ih skinuo boljeli bi me udarci ledenih iglica u oči i ne bih mogao gledati. A nisam imao što ni vidjeti – uhvatilo me bijelo sljepilo. Stavio sam naočale, čvrsto zatvorio oči i korak po korak krenuo u poznatom smjeru. Isto je bilo hodam li s otvorenim ili zatvorenim očima. U jednom slučaju sve bijelo, u drugom sve crno. No, sa zatvorenim očima je manje boljelo. Koračao sam tako u mraku i ubrzo izgubio i osjećaj za nagib. Nisam više znao hodam li ravno ili nizbrdo.

Taj bijeli pakao vladao je cijelu malu vječnost, do silaska s grebena. U kuloaru je bila druga priča. Oluja je harala blaže, ali je teren bio strmiji. Svako malo proklizavao sam kroz snijeg. Ponekad bi vjetar tako zapuhao da me bacio na pod ili još par metara niže. Otežavajuća okolnost bile su proklete sanjke koje su me još dodatno vukle dolje. U jed-

Zalaz sunca na padinama najviše planine Libanona

foto: Davor Rostuhar

nom trenutku, kad me vjetar bacio i otkotrljao desetak metara niz brijeg a sanjke povukle još pet, poludio sam i odrezao konopac te pustio sanjke da odjure same dalje, kad im se već stalno nekud žuri.

Svako malo morao sam stati i zagnjuriti glavu u jaknu, da je sklonim s hladnoće i udara ledenih zvijeri. Ipak, prema informacijama koje su mi davali kompas i visinomjer, napredovao sam dobro i točno. Povećao sam oprez pri stajanju i padanju i posebno se bojao da ne uganem nogu. Koliko je god situacija bila spora, opasna i napeta, i koliko god da su strahovi polako izjedali moj ratić, ipak je mehanizam za samoodržavanje ironično iz grla pustio pjesmu: *This is... the time of my life...* Ta melodija me uporno pratila sve do velike prekretnice na 2300 metara, visine na kojoj prestaje strmina i počinje lagan i dug spust do sela. Moje sljepilo i umor već su dotad stvorili savršenu kombinaciju za ludilo kada sam počeo strahovati od iracionalnih raspleta i zamišljati što-bi-bilo-da-je-bilo situacije. Svejedno, nijednog jedinog trena nijedan neprijatelj mog bića nije me toliko opsjednuo da bih zaboravio uživati. Uživao sam u svojoj malenkosti spram planine, divio se njenoj moći i snazi i vjerovao joj. Znao sam da je stroga, ali pravedna učiteljica.

Tada se dogodio vrhunac mog ludila i moje sreće. Stao sam po tko zna koji put da se odmorim od oluje, kada se u moru bijele boje koja me pratila već satima, stala nazirati mala siva mrljica. Slutio sam o čemu se radi, ali sam otišao provjeriti. Pet koraka i... da!!! Sanjke!!! Hahaha!!! Prasnuo sam u smijeh i stao se valjati po snijegu. Ja sam se namučio do dolje, a one već satima zjake prodaju. Osjećao sam se kao da sam u nekoj igri. Glavni lik je prošao nivo *xy*, stisnuo *shift+S*, kupio novo prijevozno sredstvo i nastavio dalje. To je bio očit znak da je moja priča ušla u rasplet s hepiendom. Legao sam se na sanjke i krenuo lagano nizbrdo. Vozio sam se tako udobno i tako polagano da sam skoro utočnuo u san. Probudio bih sam sebe iz ugodnog drijemeža kad bi mi iz utrobe provalio nalet smijeha. Uživao sam u jednoličnoj i dozlabora sporij vožnji punih pola sata, dok se obris kuće preda mnom nije pretvorio u pravu pravcatu kuću. Trenutak poslije našao sam se na asfaltnoj cesti praznoga grada kojim je harala oluja

i sto godina daleko od upravo okončanog silaska s planine. Osjećao sam se kao da sam upravo preživio brodolom. Ta asfaltna cesta vjerojatno je ljudima koji su se zavukli duboko u svoje tople domove bila pakao, ali meni je bila raj. Mogao bih zaspati na njoj. Stavio sam rekete u jednu ruku, a sanjke u drugu i sav prokisao i promrzao, bez problema, produžio sljedećih petnaest asfaltiranih kilometara do svoje tople kućice.

Nakon poštenog ručka i zasluženog odmora, prepun dojmova i prepun života, sabrao sam neke misli i zapisao ih u dnevnik:

- PLANINA. Još na početku, onih nekoliko dana kad sam se upoznao s njom, pokušao sam sebi objasniti što čovjeku treba za uspješnu planinsku pustolovinu. 1) Treba imati puno poštovanja prema planini i njenim hirovima, ništa joj ne uzimati za zlo i gledati je iz kuta slabijeg prema moćnom (uz uzajamnu ljubav). 2) Treba se što bolje opremiti, raspitati, upoznati i osigurati. 3) Treba biti bar malo lud. Kad se odvaguje 'za' i 'protiv' često puta ratić kaže 'za', ali argumenti 'protiv' su pojačani strahom koji često nije samo oprez nego i čovjekova slabost. No ako su 1) i 2) dobro obavljeni onda će strah biti pobijeđen, ali će uvijek biti tu, tek toliko da komplicira stvar (i ne doživljava je jednostavnom kakva ona zaista jest). Razumljivo, strah nije uvijek bezvezan. Ako su uvjeti stvarno loši, onda nikakav *ratio* neće imati šanse u borbi sa strahom. Strah je tada funkcionalan, a ne disfunkcionalan. Ali, opet, kad je planina u pitanju, uvjeti nikad ne mogu biti savršeni, uvijek postoji neka opasnost, pa dakle i neki strah. Tu je onda potrebno ono malo ludila za prvi korak. No, treba znati reći: Ne! Dosta! Natrag! Treba imati na umu da svaki uspon uključuje i silazak (osim onih koji nadmašuju svoju prirodu), i da uspješan pohod ne mora uvijek biti pohod do vrha. Zato sam rekao da za planinu treba biti malo lud, ali ne i LUD, LUD, zaboga. Ludacima nije mjesto ovdje!

Bitan je i odnos prema svemu. Mozak također često komplicira stvari, posebno kad se nalazi pred nečim velikim, pa zaboravlja ono uni-

foto: Davor Rostuhar

verzalno, božansko načelo: koliko god je nešto komplicirano, toliko je ujedno i jednostavno!

- OVISNOST. Krenuvši na put mislio sam o ovisnostima, zbog toga sam i prestao pušiti. Imao sam osjećaj da bi mi put mogao pomoći da shvatim o čemu sam sve ovisan. Ovisnosti poput cigareta, slatkog ili požude bile su u domeni mog razmišljanja, te na svoj način 'plitke ovisnosti'. S druge strane, velikih životnih ovisnosti teško je biti svjestan. Takva je ona vezanost u ljubavi, onaj nagon za hranom, ona nemoć bez društva... Na planini sam shvatio koliko sam ja kao čovjek ovisan o prirodi. Uvijek sam to znao i osjećao, ali sada sam po prvi puta to iskustveno spoznao.
- LJUBAV. To nikada ne mogu objasniti. Kako objasniti zašto volim prirodu u svim njenim oblicima? Ne samo sezonski, nego i ljeto i zimu i sunce i kišu i snijeg. Mogu li se dva partnera voljeti ako ne znaju svoje 'ružne' strane? Ako se neka osoba voli samo u njenom dobrom svjetlu, je li ljubav potpuna, je li prava? Je li to uopće ljubav? I tako svi... Svi vole samo sunčano vrijeme, a kad je ružno zatvaraju se u svoja skloništa. Čovjekov iskustveni raspon temperature je 20°C. Od +10°C do +30°C. Sve više ili manje je neudobno. Pa, jesam li onda ja, koji hodam po kiši bos i

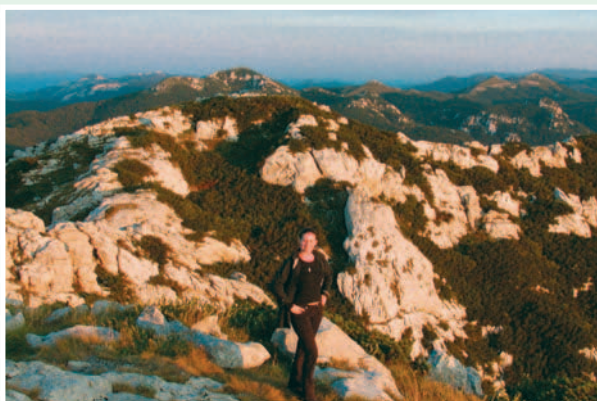
uživam, lud? Jesam li lud kada vičem niz vjetar koji je toliko jak da se mogu nasloniti na nj? Kada silazim niz snježnu planinu, proklinjavam i padam jer ne vidim prst pred nosom, a smijem se i istovremeno divim njenoj moći i svojoj nestašnosti – jesam li lud? Vjerojatno jesam, ali ja samo igram iskreno, uživam u igri i takve karte dobivam.

- BOŽJA RUKA. Ha, još jednom sam se promijenio i naučio nešto novo. Prije odlaska na put rekao sam majci da nema smisla moliti se za mene putem, ako me ne podržava. Njena iskrena podrška puno bi mi više značila. No, više puta na ovom putovanju osjetio sam njevu molitvu i molitve svih drugih te njihovu podršku kako me prati u obliku Božje ruke. Doslovno sam osjetio Božju ruku koja me čuva i vodi na pravi put. Nju uglavnom stvaram ja sam, ali i svi oni koji putuju sa mnom. Tako sam i ovaj put, na planini, držao sve konce u rukama, osim promjenjivosti vremena, na čemu se stvar i slomila. To me samo podsjetilo koliko se sve mijenja i koliko je prognoza loša stvar! I tu je naravno trebala 'vanjska pomoć' da se igra lakše završi. A, ako je sve u mojoj glavi, kako bi nevjernici htjeli da bude, onda je u mojoj glavi dovoljno da vjerujem u to, zar ne?

FOTOGRAFIJE

BOJE GORSKOGA KOTARA

foto: MARIO i IRENA ŽUTI

NA SLIKAMA:

Lijevo gore: Stjenoviti hrbat Risnjaka

Lijevo sredina: Planinarski dom »Snježnik«

Lijevo dolje: Pogled sa Snježnika prema Guslici i Snežniku u Sloveniji

Sredina: Schlosserov dom s vrha Risnjaka

Sredina dolje: Pogled s Rudnika prema Tršću

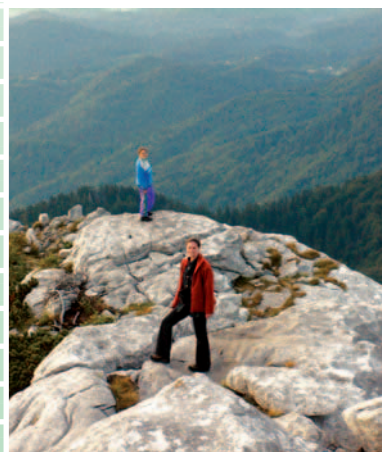
Dolje: Prezid i vrh Vražji vrtec

Gore: Prvo sunce na obzoru

Desno gore: Svitanje na vrhu Risnjaka

Desno: Pod vrhom Risnjaka

Desno dolje: Izvor Kupe

MEDVEDNICA

JEDNE SUBOTE NA LIPI

JASNA ŽAGAR, Sesvete

Subotnje je poslijepodne, a ja s naprtnjačom na leđima lovim autobus za Donju Planinu. Susrećem tek ponekog prolaznika, jer je za večernji izlazak mladeži prerano, a kumice s košarama i utrškom s placa već su davno otišle. Ovo je moj vikend za dežurstvo, a jedva stižem uloviti posljednje tragove dana koji polako tone u san.

Prigorski brežuljci bacili su već duboke sjene na livade i oranice prostrte u svojim podnožjima, a sunce je već sasvim crveno treperilo nad stošcem Lipe. Dok sigurno kročim kroz tihi i dobro mi poznatu bukovu šumu, a usput se sladim slasnim kupinama, tama me obavija svojim prozirnim tkanjem. Samo vrh brežuljka suton oslikava zlatnom niti. Na Lipi je još gotovo dan.

Domar i njegova supruga završavaju pripreme za sutrašnji blagdan - dan svete Marije Snježne. Iz velikog kotla sutra će zamirisati gulaš, a čini se da je toliku količinu luka najzgodnije usitniti pod

vedrim nebom uz prepričavanje planinarskih dogodovština i šala. Dok »iskusni« znalci pripremaju odojka za ražanj, mi ostali raspredamo o njihovim vještinama i naklapamo o tome kako bi to izgledalo da smo se posla prihvatili mi - neiskusni. Sićušne zvijezde poput svjećica trepere na vedrom kolovoškom nebu, a i Zagreb je obasjan zvijezdama i zvjezdicama lampi i lanterni čija se plavičasta svjetlost razlijeva niz ulice grada. Gotovo čujem tišinu kako je tiha. Čak se i planinarska kuća povukla pod krošnje stabala i čeka da joj se stariari otpreme na počinak.

Uđoh u kuću. U kaminu treperi vatra i laganim toplinom ispunjava sobu. Kolovoška večer nije baš topla, a plamičci i iskre začas mogu postati živahni kućni dusi oko kojih će se raspredati priče u dugoj planinarskoj večeri. Okružju legendi i bajki pridružio se i agregat za struju kojem je dosadilo neprekinuto brujanje pa je i on uzeo

Planinarski dom »Lipa«

foto: Željko Mlinar

odmor. No domar se brzo snašao i svjetlost dviju svijeća začas ispuni sobu.

Večera uz svijeće, dvije-tri pjesme s radija i svladava me san. Pogled s balkona u mrak i nestaduh u sobi za dežurnog. Utonula u topli krevet slušam glasove iz kuhinje. To domari pretresaju sadržaj dana i sagledavaju jesu li što zaboravili i propustili. Još koji štopot drvenih stuba i Lipom je zavladao mir.

Ujutro ustaduh zajedno sa zorom. Jutarnja kava već miriše iz kuhinje, odojak se okreće na ražnju, a i prvi planinari već su tu. Brzo pospremi krevet i pojedoh doručak. Ozračje blagdana kao da je treperilo u zraku. Putnicima iz Planine Lipa je bila tek usputna postaja. Topli čaj i gibarnica i žurno dalje ka kapelici. Krenuh i ja.

Putem me prati pjev ptica, tako veseo i sladak da bih od dragosti i ja s njima najradije zapjevala. Neku prigodnu... možda:

*Ljiljane bijeli nebeskog kraja,
ljepši i draži no sunašca sjaj,
mirisni cvijete vječnoga raja,
Kraljice neba, pomoć nam daj!*

Baš lijepo zvoni kroz jutarnju šumu, a zvoni i veseli smijeh djevojaka i mladića što se koturaju niz brijeg, kroz potok pa onda opet strmo uzbrdo.

I onda sasvim iznenada zabijelila se zavjetna kapelica svete Marije Snježne župe Čučerje. O važnosti blagdana govori okupljeno mnoštvo gra-

dana i planinara, od kojih većina ne propušta ovaj dan. Spomen je to na dan kada je papa Liberije 5. kolovoza 352. godine u Rimu pronašao svježe napadani snijeg i po napatku Djevice Marije na tome mjestu sagradio crkvu.

Kotlovina i kobasice mirišu niz šumski put, medenjaci su zgodna poslastica, a licitarska srca i bebe neizostavan poklon našim najdražima. Žamor i cika utihnuse dolaskom svećenika. Iz svih grla zaori: Lijepa si, lijepa, Djevo Marija... Misa u ozračju života u miru i

obiteljskom skladu. Mariju Snježnu ispratismo riječima: Zdravo Djevo, svih milosti puna, ... i vratismo se na Lipu. Opaka strmina lomila je neiskusne, a mi ostali imadosmo vremena i za kupine.

Na Lipi vina i kolača u izobilju, šale i smijeh, glazba i ples. Do kasnih večernjih sati. A onda žurno doma. Sutra je radni dan.

Razgledna piramida na Rogu (709 m)

foto: Jasminka Radojčić

SAMOBORSKO GORJE

NA PLEŠIVICI

KREŠIMIR KEDMENEĆ, Zagreb

Tata, baš bih volio jednog dana planinariti po Velebitu ili Alpama - uskliknuo je Martin jednog dana, nakon što smo na televiziji pogledali jednu od obrazovnih emisija o Velebitu, dodavši: - kada ćemo tamo ići? Ne želeći umanjiti entuzijazam jednog sedmogodišnjaka, objasnio sam mu da za pohode po velikim planinama ipak treba imati mnogo planinarskog znanja i kondicije, a to se stječe postupno, te sam predložio da za početak osvojimo poneki manji vrh u okolici Zagreba, izuzev Sljemena, po kojem se ionako često šecemo. S obzirom na konac godine i kratke (na žalost ne i zimski hladne) dane, izbor je pao na Plešivicu, odnosno na istočni dio Samoborskog gorja.

Iz Ruda, koje su bile naše pješačko polazište, uputili smo se solidno markiranom stazom uzbrdo prema jugu, odnosno selu Manja vas. Do Manje vasi uspjeli smo se za oko pola sata, pazeći da se ne poskliznemo po ledu što se uhvatio po osjenčanom dijelu staze. Bilo je to zadnje nedjelje prošlog prosinca, samo nekoliko dana prije Nove godine. Topli početak zime nije ni taj dio Hrvatske obdario snijegom, osim malo oko vrhova, a uglavnom modro nebo i ne baš hladan vjetar stvarali su ugođaj ranog proljeća, no o tome malo kasnije.

U selu Manja vas planinarska staza nastavlja po novoj asfaltnoj cesti prema selu Kotari (još 20 min.), a zatim se seli na šumsku cestu koja ide prema istoku. S obzirom da spomenuta cesta ide podno blagog planin-

skog grebena, ugodno me iznenadila Martinova primjedba da je šteta što planinarska staza ide po cesti a ne kroz nedaleku šumu, s čime sam se i ja složio. Nakon blagog uspona dolazimo do šumskog raskrižja gdje se križamo s markiranom stazom koja lijevo ide prema Okiću, a mi nastavljamo desno, oštrim usponom na sam hrbat Plešivice. Tek tada smo naišli na viši snijeg, a Martin, koji je ponosno od početka uspona nosio naš zajednički ruksak, isti zadihan prepušta meni. Ipak, nakon kraćeg odmora podno jedne lovačke čeke, hrabro je krenuo uzbrdo, znatiželjno radujući se vidicima koji će se ukazati kada dođemo na vrh. U daljini, iz smjera Okića začuli smo mnoštvo lovačkih pucnjeva. Još pred Samoborom vidjeli smo skupine lovaca koji su, očito, toga nedjeljnog prijedpodneva imali veliku akciju, a kada je vidio da je jedan od njih na leđima nosio tek ubijenog, kako Martin kaže bambija, gotovo se rasplakao od tuge.

Gornje Rude i Veliki Črnc (desno) iz Kotara

foto: Krešimir Kedmenec

Cvijet uz planinarsku stazu

foto: Krešimir Kedmenec

Ubrzo smo izbili na prvi (najsjeverniji) vrh, gdje još uvijek leže posječena i razbacana stabla, opisana u članku Zločin na Plešivici F. Islamovića (Hrvatski planinar, veljača 2003.). Na Martinovo pitanje kako će se s tog vrha otpremiti posječena stabla, nakon kraćeg razmišljanja odgovorim: Možda helikopterom! Zamišljeno je protresao svoju pametnu glavicu i dodao: To sigurno ne bu lako. Nastavili smo onda malo nizbrdo i onda drugi, pa treći i konačno, najviši vrh (trebalo nam je točno dva sata hoda, kao u vodiču). Martin nije mogao dočekati da se dokopamo najvišeg vrha i vidikovca na njemu. Osim nekoliko gutljaja vode, nije pokazivao interesa za komadićem čokolade ili sličnog hranidbenog poticaja. Nakon što je ponosno pozirao kraj željezne piramide-vidikovca, spretno se uspeo na nju, a ja sam nas, s birokratskim zadovoljstvom, upisao u tečicu posjetitelja koja se nalazi u maloj limenoj kutiji. Usputno primjećujem da se na limenoj kutiji u podnožju piramide nalazi netočna nadmorska visina vrha. Naime ona je 779 metara, a na kutiji je napisano 799. Uskoro je počeo jak vjetar koji je do tada lijep vidokrug počeo sužavati teškim sivim oblacima koji su slutili na pravi zimski snijeg, ili barem kišu. Brzo smo se pokupili s vrha i počeli strmo spuštati prema livadi Poljanica i prijevoju na kome se nalazi lovački dom. Nakon nekoliko minuta spuštanja, na jugozapadnoj strani padine, Martin je za-

pazio prekrasan bijelo-žuti šumski cvijet, koji smo morali snimiti.

Ubrzo smo došli do lovačkog doma u kojem je nekoliko, očito ljudi iz okolnih sela, nezainteresirano igralo pikado. Pokušavamo naručiti nešto toplo za jelo, no domaćica nam odgovara da na žalost nema ništa, budući da te nedjelje nije očekivala planinarske posjete (bili smo tek drugi planinari koji su tog dana naišli). Sva sreća da smo u ruksaku imali vlastite sendviče. U Rude smo se vratili po cesti, uživajući u ponovnom razvedranju, a sada već od

hoda umorni Martin s odobravanjem je prihvatio prijedlog da stopiramo nekoga tko će nas dovesti do našeg auta.

Na vrhu

foto: Krešimir Kedmenec

RAZMIŠLJANJE

VRIJEDI LI GINUTI?

ŽELJKA LISAK, Zagreb

To me pitanje zaokuplja otkad sam spoznala da moje voljeno planinarenje nije samo igra. A kako je sve počelo?

Naravno, kad se čovjek zaposli, a neki i prije, spozna da mu u životu osim rada i spavanja treba još nešto. Neki izaberu kafiće i noćni život, dok drugi otkriju prirodne ljepote, sport ili koju drugu zanimljivu zabavu. Ovoga puta ciljам na nas koji iz sive svakodnevnice i gradskog smoga svakom slobodnom prilikom nakratko bježimo u zelenilo šuma i livada, na vrhove obasjane suncem, na mjesta gdje možemo odmoriti svoju dušu i naći svoj mir.

Tako je počelo i kod mene. U potrazi za prirodnim ljepotama, koje srećom ipak nisu tako daleke prosječnom gradskom čovjeku, krenula sam u planine. One su me očaravale svakog vikenda sve više (i još uvijek me oduševljavaju) i davale

mi snage za svaki novi radni tjedan. No, sve dok nisam stigla u Alpe, nisam shvaćala ozbiljnost tog našeg hobija, opasnosti kojima se izlažemo pri mnogim zahtjevnim usponima, od dvotisućnjaka naviše. I ne samo da opasnost proizlazi iz čovjekove nepažnje ili premalog opreza, već velik dio ovisi o našoj majci prirodi, koju mnogi ne shvaćaju baš ozbiljno. Znam, i sada mnogi koji ovo čitaju u sebi misle: »Ha, prepala se neke stijene, što je to za nas kad mi »osvajamo« ​​veće vrhove.« E, da, prošla sam mnoge planine, planinarske škole, planinarila u raznim planinarskim društvima. Ponegdje su nešto rekli o opasnostima u planini, ponegdje gotovo ništa.

Sigurno planinarenje ne postoji, ali bezglavo odlaziti u visoko gorje po lošem vremenu, kasno krenuti na put i izlagati sa opasnostima da nas zatekne noć, priječiti putove na opasnim mjestima,

ne znači biti hrabar, nego lud. I kad čujemo da netko kaže: »Svaka generacija ima bar jednu svoju žrtvu« možda zvuči sarkastično i čak smiješno, da ne kažem da tada svatko pomisli - neću valjda to biti baš ja. A baš u tome je stvar, zašto bezglavo srljati u opasnosti, isticati »ja to mogu«, kad razboritim razmišljanjem možemo izbjeći mnoge opasnosti. Zar nije šteta mladih života što ih je odnijela lavina u Kamniškim Alpama kao prve naše žrtve ove godine? I ne može čovjek da se ne

zapita: »Je li toliko vrijedilo? Je li se moglo izbjeći?

Zato, evo još jedan mali apel planinarskim školama, društvima, pojedincima: Ne srljajte bezglavo u opasnosti, postoji i sigurniji način planinarenja, katkada treba znati i odustati, odgoditi sve za neki povoljniji trenutak.

Planine ostaju, svega će biti na svijetu, samo neće biti nas!

ŠTO SE ZAPRAVO DOGODILO NA KOKRŠKOM SEDLU?

U nedjelju 18. siječnja u udarnom terminu svih radijskih i televizijskih informativnih emisija objavljena je vijest da se četvero hrvatskih planinara unesrećilo u blizini Kokrškog sedla u Kamniško-savinjskim Alpama. Već iste večeri objavljena su imena dvojice poginulih i preostale dvojice preživjelih, a nesreća je do te mjere zaokupila javnost da je vjerojatno svaki planinar krugu svojih poznanika i suradnika morao odgovarati na pitanja što se zapravo dogodilo, je li poznavao nastradale i slično.

Nesreća se dogodila dan ranije, 17. siječnja. Unatoč padanju snijega, toga su se dana s Kokrškoga sedla trojica iz četveročlane skupine mladića uputila na Grintavec (2558 m), no 200 metara pod vrhom odlučili su se za povratak zbog loših vremenskih prilika. Po povratku na Kokrško sedlo, gdje je čekao četvrti, odlučili su još isti dan sići u Kamnišku Bistricu. Pri tom silasku, oko 16 sati, zahvatila ih je lavina koja je dvojicu odbacila na stabla i snijeg, a dvojicu zatrpala 120 cm duboko.

Jedan se od djelomično zasutih kopanjem riješio ledenoga oklopa i oko 22 sata uspio doći u dolinu gdje je prenio obavijest o nesreći. Drugi unesrećeni, kojega lavina nije zakopala, zaštitio se spavaćom vrećom i tako pričekao spašavatelje.

Sutradan u svitanje u akciju spašavanja krenulo je 18-oro spašavatelja s 4 vodiča lavinskih pasa iz Kamnika, Ljubljane i Škofje Loke. Preživjeloga su brzo pronašli, jer se na istom mjestu 1979. dogodila gotovo identična nesreća. Spasilački psi već su za 10 minuta našli prvoga, a zatim i drugoga zasutoga planinara, kojima nakon toliko sati pod snijegom nije bilo pomoći.

Nastradali su bili studenti u dobi od 25 do 26 godina. Po izvješću Janeza Koseca, vođe spašavanja, imali su potrebnu zimsku i alpinističku opremu (izuzev lavinskih odašiljača) iako nisu bili članovi planinarskog društva. To je izvješće dostupno i posredstvom web-stranica HPS.

PREPORUKE GRS SLOVENIJE ZA PLANINARENJE ZIMI

- Nikako ne idite sami u planine
- O planiranim turama posavjetujte se s iskusnijima
- Prije polaska, informirajte se o snježnim uvjetima i vremenskoj prognozi Hidrometeorološkog zavoda
- Ne polazite na zahtjevnije ture u nepovoljnim zimskim uvjetima, već se umjesto toga odlučite za lakše odnosno sigurnije ture
- Nađete li se ipak u opasnosti izbjegavajte priječenje strmih padina i žljebova, te hodajte na sigurnoj udaljenosti jedan od drugoga, pogotovo na opasnim padinama

PLANINARSKA OBILAZNICA

Reagiranje na tekst »Obilaznik na obilaznici« dr. Željka Poljaka u HP 9/2003.

Prije malo više od deset godina obilazili smo planinarske transverzale, a sada hodamo po planinarskim obilaznicama. Dugo nismo bili zadovoljni nazivom »transverzala«, predloženi naziv »vezni put« nije se udomačio, a tek je riječ »obilaznica« uspješno zaživjela među planinarima.

Dok je Velebitski planinarski put bio u stanju mirovanja jer je bio onemogućen prolazak južnim Velebitom, pročelnik Komisije za planinarske putove Tomislav Pavlin je predložio novu transverzalu po vrhovima sjevernog i srednjeg Velebita. Na sjednici Izvršnog odbora HPS-a prije deset godina, na kojoj je sudjelovao i dr. Željko Poljak, između više prijedloga prihvaćen je naziv »Velebitska obilaznica«.

Planinarska obilaznica je postupno potisnula naziv transverzala, pa je Karlovačka transverzala postala Karlovačka obilaznica, a Riječka transverzala Riječka obilaznica. Kod pripreme Hrvatske planinarske obilaznice Poljak je sudjelovao pri podjeli Hrvatske na planinarska područja i izboru vrhova.

Naziv obilaznica se koristi u časopisima i planinarskim vodičima. Tako Tomislav Pavlin povremeno objavljuje članke o hrvatskim planinarskim *obilaznicama* u HP, a Alan Čaplar piše o *obilaznicama* u priručniku »Osnove planinarstva«. U svom vodiču »Hrvatske planine« (treće izdanje, 2001.) i sam Poljak napominje: »Takvi su se putevi nekoć nazivali *transverzalama*, a sada prevladava naziv *obilaznica*.«

Ako je u nazivu obilaznice samo »planinarski put«, neupućeni planinar može obilaznicu pobrkati s markiranim putom. Tako, HPD-ov put na Medvednici nije, a Kajbumščakov put jest obilaznica. Vihoraški put je naziv markiranog puta koji povezuje Bijele i Samarske stijene, a Kapelski planinarski put je obilaznica od Tuka do Klenovice. Upravo to je razlog zašto u nazivu svake obilaznice treba biti riječ *obilaznica*: npr. Planinarska obilaznica »Planinarski put Gardun«, »Samoborska obilaznica« i sl.

Svaki planinar dobro razlikuje cestovnu obilaznicu od planinarske. Po prvoj se vozi, a po drugoj planinari. Mnogo je važnije pitanje kvaliteta planinarskih obilaznica. Neke od njih imaju solidan dnevnik a loše obilježenu ili loše održavanu trasu. Na drugima je put dobro označen, a dnevnik ne zadovoljava. Treće trebaju korjenitu izmjenu, jer su zastarjele. Komisija za planinarske putove HPS-a može pomoći planinarskim društvima kod osnivanja obilaznice, izdavanja knjižice ili temeljite obnove.

Svakodnevno se u novinama susrećemo s novim riječima. Neke s vremenom budu prihvaćene dok druge nestaju. Planinarska obilaznica je prihvaćena među planinarima bez obzira na to što je imenica ženskog roda. Vjerujem da će u rječnicima hrvatskog jezika s vremenom biti upisani, uz planinarsko društvo i planinarski dom, i pojmovi planinarska kuća, planinarsko sklonište, a i planinarska obilaznica.

Zdenko Kristijan

ZA PLANINARSTVO BEZ NATJECANJA

Sa zanimanjem smo pročitali u »Hrvatskom planinaru 11/2003 članak »Mitska planina u jednom dahu« kao i osvrt prof. dr. Željka Poljaka na opisanu pustolovinu. Pažljivo smo iščitali dojmove sudionika ove »trke« preko lijepe i izazovne planine. Moramo istaknuti da je većem dijelu planinara iz Bosne i Hercegovine planina Velebit je velika nepoznanica, kao i nedosanjan san da ga u cijelosti prohodaju i upoznaju sve njegove ljepote i čari, za što treba dosta fizičkog napora i planinarskog iskustva. Usuđujemo se iznijeti naše sugestije i primjedbe, u dobroj namjeri da damo mali doprinos da i drugi planinari i ljubitelji prirode upoznaju tu veličanstvenu planinu, ali ne u »jednom dahu«. U cijelosti podržavamo stajalište Ž. Poljaka o štetnosti pustolovne trke po zdravlje sudionika. Kroz planinu ne treba trčati, juriti za nekakvim rekordom. To je suprotno etici planinarstva i poimanju istinskog doživljaja prirode. Planinarenje treba biti i fizičko i psihološko zadovoljstvo, a ne »preživljavanje kriza«. Predlažemo planinarskim djelačnicima u Hrvatskoj da Velebit, po mnogo čemu jedinstvenu planinu, učine dostupnom velikom broju zainteresiranih planinara i ljubitelja prirode, ne samo iz Hrvatske, nego i iz drugih zemalja, upravo na potezu Paklenica-Senj. To se može učiniti dobrom markacijom staze, kontrolnim točkama, mogućnošću izbora raznih dužina pješačkih relacija, darivanjem odgovarajućih priznanja (značke, diplome i sl.). To bi bio izuzetan maraton u Europi, koji bi omogućio velikom broju kondiciono spremnih sudionika, različite starosne dobi i uzrasta, da upoznaju ovu našu »Vilu Velebita«. Sudjelujući godinama na »Fruškogorskom maratону« uvjerali smo se o potrebi određivanja različitih dužina dionica prema individualnim mogućnostima sudionika u pješa-

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-lux
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

čenju. Na ovom maratону zadivljuje nazočnost velikog broja planinara. Dakako, Fruška gora nije usporediva s Velebitom, prije svega u konfiguraciji terena, kao i u raznovrsnosti planinarskog doživljaja.

Tomislav Batinić i Stjepan Barišić, Sarajevo, BiH

O PLANINARSTVU U ŽUPANJI I TIKVICAMA

Ovo je tekst o radu planinarskog društva bez imena, statistike, datuma, poziva, visina, najava, reklame i sličnog, zapravo pismo o planinarima u Županji.

U miru i tišini bogate slavonske ravnice već dugo godina rastu neke čudne tikvice koje nisu biljke već ljudi. To su šokački planinari, članovi HPD »Tikvica« iz Županje. Kao i tikvice, i mi smo različitih oblika, boja kose, imena i prezimena, starosti i čudi... Javi mi se neki dan ženski glas na telefon i pita je li dobila *tikvića*. Naravno, misleći da je to šala, ja odgovorim: »glavom i

bradom«. A, kojeg?« upita ženski glas. »Pa glavnog«, odgovorim ja. »Oprostite, ali ja sam trebala Ivicu Tikvića«. »E, pa gospođo onda ste dobili krivi broj«.

Na sreću nesporazuma na svim »linijama« je sve manje te osim neplaninarskog imena i ravnice koja nas okružuje sve ostalo je vrlo planinarsko. U našem gradu i okolici planinarenje je prihvaćeno kao nešto korisno, uzbudljivo i svakom zainteresiranom dostupno. Naravno, u količinama konzumiranja koje nekima određuje »dubina džepa«, nekima slobodno vrijeme, nekima žena

**50 GODINA
PLANINARSTVA**
1954. PD "ŽUPANJA"
2004. HPD "TIKVICA"

ili muž i mala djeca, a nekima strah od visina. Ime društva i nije toliko važno ako iza njega stoje ljudi koji u najboljoj namjeri rade programe sa sadržajima koje opet koriste drugi ljudi, pri čemu svi zajedno čine cjelinu koja se u ovom slučaju zove planinarsko društvo. Kako planinarstvo nije trčanje, aerobik ili teretana ono stvara ljude koji postaju prepoznatljivi i tijekom tjedna, ma

gdje se našli, a ne samo nedjeljom kada kreću na planinarski izlet. S vremenom to postaje stil života. Odlazak na more, u Zagreb ili neku stranu državu donosi povratno razgovore o planinama, trgovinama, cijenama, opremi ili ljudima koje smo slučajno sreli, premda nismo krenuli na planinarenje već na odmor ili poslovni put.

Za razgovore, dogovore, prijedloge i razmjenu iskustava postoji još jedna večer u tjednu, četvrtak navečer. Kada tome dodamo telefonske razgovore, slučajne ili dogovorene susrete u gradu radi razmjene planinarske literature, karata ili najsvježijih fotografija ponedjeljkom poslije dvodnevnog izleta onda je okvir za sliku jednog planinara i njegovog radnog tjedna gotovo potpun. Naravno, ne smijem zaboraviti ni vrijeme utrošeno na čitanje »Hrvatskog planinara« kojeg u našem društvu s užitkom čita sve veći broj članova. Prima ga i naša Gradska knjižnica, a mnogi skoknu i na stanice HPS na Internetu.

No, ima i jedan dio građanstva koji naš rad prati bojažljivo, sramežljivo i sa distance, jer nisu sigurni bi li i oni to mogli, pa nikako da se učlane. Ali kad ih sretnem kažu mi da se »moraju« učlaniti jer kad vide one divne fotografije u našem info-ormariću i oni požele biti dio prirode, a ne asfalta. Malo ih zbunjuje redovan protok informacija, fotografija, i plakata u našem ormariću, pa dođu do zaključka da smo vrlo aktivni, no također i do pitanja hoće li i oni »morati« toliko planinariti u slučaju da se učlane. Ne bi morali, ali ne bi bilo loše...

Berislav Tkalac

**PLANINARSKI PUT GARDUN - PPG DILJ GORA
OTVOREN 24.11.2002.**

ISPRAVCI

U prošlom broju, u prilogu o Bavškom Grintavcu, uz slike Branaka Balaška, objavljena je i jedna pogrešno potpisana slika. Autorica te slike je Dragica Kramarić. Na duplerici, u prilogu o festivalu u Đurdenovcu, pogreškom je izostalo ime Romana Kasapovića uz sliku koja prikazuje dodjelu nagrada. Molimo čitatelje da uvažavaju ove ispravke.

Urednički odbor HP

PRVENSTVENI USPONI U STIJENAMA BOKOVA

Od 26. travnja do 2. svibnja 2003. skupina slovenskih alpinista organizirala je penjački logor nad Markarskom i tom prilikom su Marjan Turšič, Marta Krejan, Peter Mlekuš i Stanko Mihev ispenjali nekoliko novih smjerova u stijenama Biokova. Za penjače zainteresirane za uspone u biokovskim stijenama, pribilježili smo najosnovnije podatke o tim smjerovima:

Vrh Ercegova gradina:

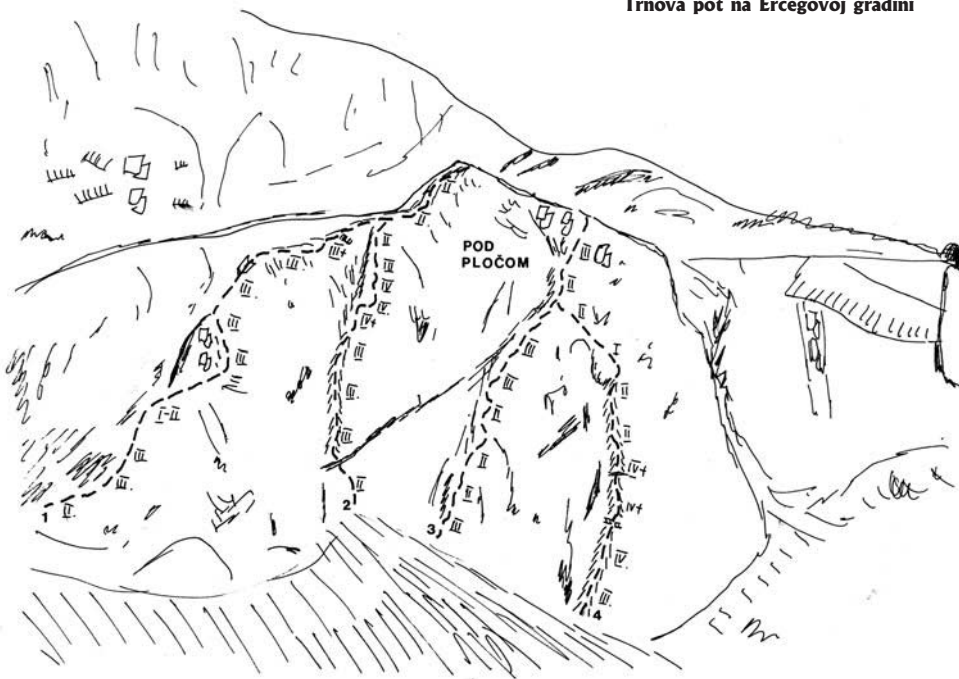
Smjer **Trnova pot** - ocjena: III+/II-III, penjali 27. 4. 2003. Visina: 400 m. Vrijeme penjanja: 4 sata.

Donji dio stepeničaste barijere Pod Pločom:

1: **Erazmov smjer** - ocjena: III+/II-III, penjali 30. 4. 2003. Visina: 220 m. Vrijeme penjanja: 2:30 sata.

Trnova pot na Ercegovoj gradini

Četiri nova smjera u barijeri Pod pločom

2: Lucijin smjer - ocjena: IV+/IV, II-III, penjali 29. 4. 2003. Visina: 200 m. Vrijeme penjanja: 2:30 sata.

3: Sarin smjer - ocjena: III/II, penjali 29. 4. 2003. Visina: 190 m. Vrijeme penjanja: 1:30 sata.

4: Davov smjer - ocjena: IV+/II-III, penjali 28. 4. 2003. Visina: 200 m. Vrijeme penjanja: 2:30 sata.

Stanko Mihev, Ravne na Koroškem, Slovenija

PRONAŠLI SMO ENCIJAN U VUKOMERIČKIM GORICAMA

Sve se dogodilo slučajno. Prije petnaestak godina upitao me naš cijenjeni vodič Ivo Pevec je li obnovljen prilaz preko Kravarščice koji mu je bio potreban za planirani pješački izlet u Vukomeričke gorice. Nisam nikada našla vremena da to istražim.

Zatim je došla godina 2002. i 2003. kada sam počela voditi manje i veće skupine HPD »Zagreb-Matica« i »Ericsson-Nikola Tesla« oko Dubranca, Gustelnice i Vukomerića služeći se iskustvom tridesetogodišnjeg hodanja po Vukomeričkim goricama. Mjesna zajednica Dubranec dočekala nas je zimi prošle godine kuhanim vinom i kolačima, a naša nekadašnja članica Renata također nas je nekoliko puta ugostila u svojoj vikendici. Svoje usluge je također ponudio vlasnik ribnjaka kraj Dubranca, pa sam odlučila krenuti do ribnjaka kako bih istražila njegovu okolicu.

Krenem od ribnjaka vijugavim putem prema jugu i zapadu, ali nisam naišla ni na kakav odvojak. Srećom, nakon pola sata u daljini ugledam ženu kako na vrelom suncu okreće sijeno, pa produžim do seljanke. Ona ostavi svoj posao i krene sa mnom po putovima i livadama

do dvadesetak minuta udaljenog, grmljem skrivenog prijelaza. Objasni mi da tu više nitko ne hoda, a nekada su seljani svakodnevno nosili mlijeko do asfaltna ceste. Zahvalim joj se jednom kruškom iz ruksaka i produžim svojim putem. Dok sam hodala po travi iza seljanke, zapazila sam plave cvjetove za koje se nisam usudila ni pomisliti kako se zovu. Cvijet je neobičan za taj kraj i došavši u Zagreb potražim osobu koja bi me pratila istim putem kako bismo zajedno ustanovili o kojem je cvijetu riječ.

Vratila sam se nakon tri dana s fotoaparatom. Utvrdili smo da se radi o encijanu koji raste na ravnoj površini veličine 50×100 m. Na visini od otprilike 120 metara nad morem nabrojala sam oko 300 cvjetova. To je otkriće bilo za me iznenađenje.

Očekujem poduzetnost mjesnih zajednica u tom području, da se uredi turističko-pješačke i biciklističke staze, očišćene od gomile smeća uz šumske putove, jer Vukomeričke gorice skrivaju, osim gljiva, proljetnog cvijeća, ljekovitog bilja, čistog zraka, obnovljenih starih drvenih kapelica, i mnoga druga iznenađenja za kojima traga gradski čovjek.

Milena Šneller

NOVA PLANINARSKA KUĆA »SVETI JOSIP« NA VELEBITU

Kuću na Oštarijskim Položinama (1100 m), izgrađenu za šumarske potrebe, koja je već dulje vremena bila bez namjene i dosta zapuštena, Hrvatske šume iz Gospića prepustile su HPD »Visočica« da je preuredi u planinarsku kuću. Kuća ima kuhinju, dvije sobe sa šest i sa četiri ležaja, a na tavanu može se smjestiti još desetak planinara. Cisterna s vodom nalazi se ispred kuće.

Smještena je u miješanoj crnogorično-bjelogoričnoj šumi, uz samu cestu što vodi iz Oštarija kroz Stupačinovo prema Štirovači, na sedmom kilometru od oštarijske škole. Kako je kuća na vrlo pogodnom mjestu, može poslužiti kao baza za mnoge planinarske izlete u do sada planinarski neistražen dio Velebita. Od kuće je markiran put na vrh Jadičevac (1274 m) do kojeg ima 40 minuta, a na vrhu je postavljena kutija s pečatom. Isto tako, od kuće vodi dobar put na Metlu (1278 m) kao i do Filipovog kuka (oba puta 1:30 h). Nadalje, od kuće je pogodan pristup preko Vršeljaka u Dabarske kukove, te u Crni i Ravni Dabar, a koristeći se šumskom cestom koja se na 100 m od kuće odvaja sa spomenute ceste,

lako se dođe na vrlo atraktivne travnate vrhove Rusovo, Crmušinu, Trnovu glavu, Golić i Žuljevac.

Brigu o kući vodi HPD »Visočica« iz Gospića, a obavijesti daje Ana Lemić, tel. 053/575-382, 053/572-001 i 098/245-174.

Ana Lemić

SKLONIŠTE »JAKOB MIHELČIĆ« POTREBNO JE OBNOVITI

Sklonište »Jakob Mihelčić« na Bjelolasici nalazi se na trasi Kapelskog planinarskog puta (KPP) koji se proteže od Tuka do Klenovice na moru i prolazi prelijepim predjelima Gorskog kotara, Kapele i Hrvatskog primorja. Na trasi KPP-a, za čiji obilazak treba 3-4 dana, ima niz planinarskih kuća, skloništa i nadstrešnica, kojima upravljaju različita planinarska društva, a o većem dijelu objekata i putu brine Odbor KPP-a, čiji su članovi iz HPD-a »Vihor« i »Kapela« iz Zagreba.

Sklonište »Jakob Mihelčić« nalazi se ispod vrha Bjelolasice. Sagrađeno je 1986. u organizaciji Odbora KPP-a. Uz spomenuta dva društva i uz neizmjereno zalaganje pokojnog Željka Kanture, u izgradnji su sudje-

lovala planinarska društva »Bijele stijene« iz Mrkoplja i »Višnjevica« iz Ravne Gore, Šumarija i mnogi pojedinci. Kapacitet skloništa je 16 ležajeva, ima nužan inventar i cisternu. Dok su druge kuće i skloništa na trasi KPP-a u dobrom stanju, to se ne može reći za sklonište »Jakob Mihelčić«. Mnogi posjetitelji KPP-a, koji prolaze cijeli put ili samo dijelove, žale se na zapuštenost ovoga vrlo lijepog skloništa, koje upravo uništavaju posjetitelji - neplaninari. Odbor KPP-a razmatra mogućnost da sklonište prepusti nekom lokalnom ili drugom zainteresiranom društvu, koje bi ga držalo pod ključem, a u podrumu, ili pokraj skloništa osiguralo nužni smještaj.

Josip Stanić,

član Odbora KPP-a

Nova planinarska kuća »Sv. Josip« na Velebitu

foto: Ana Lemić

SVEČANO OBILJEŽENA DESETA OBLJETNICA »GLASNIKA KAMENARA«

U Šibeniku je 29. siječnja, u nazočnosti stotinjak planinara, gostiju i zainteresiranih građana, svečano obilježena deseta obljetnica *Glasnika Kamenara*, glasila HPD »Kamenar«. Svečanost je upriličena u velikoj dvorani Katoličkog doma nastupom učenika Glazbene škole Ivana Lukečića, a zatim je o značenju lista i njegovoj važnoj ulozi u bilježenju svih društvenih događanja govorila predsjednica Društva Višnjom Vranković. Zahvalila je urednici Zori Čeko, naglašavajući njezinu upornost i uspješnost da se list održi i postane popularno planinarsko štivo, te joj uručila prigodni poklon. Odgovarajući na čestitke, urednica *Glasnika Kamenara* zahvalila je na suradnji Uredništvu i članovima Društva i kazala kako ni sama nije vjerovala će uz sve nedaće, prvenstveno financijske, list redovito izlaziti punih deset godina. O svom viđenju lista, uz riječi zahvale urednici i svima koji su doprinijeli njegovu redovitom izlaženju, govorio je Ante Juras, pokretač lista i član Uredništva, te Ivo Antunac, prvi urednik i stalni lektor.

Pozdravne riječi uputili su i Božidar Baus, pročelnik Odjela za društvene djelatnosti grada Šibenika, Goran Gabrić, dopredsjednik IO HPS-a, Marijan Tepić, tajnik Saveza športova grada Šibenika, te predstavnici kulture Grada i planinarskih društava »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca i »Sveti Mihovil« iz Šibenika. Sudionici skupa s posebnim su zadovoljstvom pozdravili Boženu Lovrić, kćerku pok. Mihe Jerinića, osnivača Društva 1926. godine.

Za ovu prigodu tiskana je prigodna naljepnica, a gostima je uručen uvezani komplet svih deset dosadašnjih brojeva *Glasnika Kamenara*.

Ante Juras

DESETI »GLASNIK KAMENARA«

Deseti broj »Glasnika Kamenara«, živopisnog ljetopisa HPD »Kamenar«, kao i brojevi izdani prošlih godina, donosi obilje zanimljivih tema iz planinarskog života šibenskih planinara. U ovom se broju mogu pročitati kronološke crtice iz rada u 2003. godini, intervju s novom predsjednicom društva Višnjom Vranković, članci posvećeni Međunarodnoj godini voda, Danu planinara Šibensko-kninske županije, članci o Čićariji, Crnomcu, Gorskom kotaru, 70. obljetnici Premužićeve staze, a na središnjim stranicama nalazi se atraktivan fotozapis s izleta na Durmitor. Cijeli je broj tiskan u boji, a ima ukupno 24 stranice A4 formata.

Ovaj je broj u znaku 10. obljetnice izlaženja časopisa, koja je svečano obilježena i prigodnim programom 29. siječnja u Šibeniku te izdavanjem uvezanog kompleta svih dosad tiskanih brojeva. Ta zanimljiva »knjiga« od tristotinjak stranica, svjedoči kako o bogatoj aktivnosti šibenčana tijekom prošlog desetljeća, tako i o stalnom napretku njihovog »Glasnika«. Zasluga je to svakako svih članova »Kamenara«, pogotovo onih koji list obogaćuju svojim člancima, ali ponajviše vrijedne urednice Zore Čeko.

Alan Čaplar

SAMO NEK' SE KREĆE!

*»Život se kreće dosta brzo! Ako ponekad ne zastaneš i pogledaš oko sebe možda ti izmakne!«
(L.T.J.B.)*

Krajem prošle godine izašla je iz tiska knjiga »Samo nek' se kreće!« mladog autora Davora Rostuhara. Riječ je o zanimljivoj putopisnoj knjizi u kojoj autor opisuje svoje putovanje biciklom (!) od Zagreba do Egipta, sa svim usputnim zaustavljanjima, skretanjima i dogodovštinama. Predstavljamo je u ovoj rubrici jer ima i mnogo planinarskih zgoda kao što su npr. pokušaj uspona na najviši vrh Bliskog istoka Qornet es Saouda (3083 m), koji prenosimo u ovom broju, zatim na grčke Meteore, Mt. Sinai i vrh jedne egipatske piramide, te kanjonarenje Mujibom. Također, tu je i pregršt prekrasnih snimaka krajolika, prirode i raznih usputnih zanimljivosti. Uostalom, i bez toga, nije li planinarenje neka vrsta putovanja, jer planinari su vječito na putu, što do ishodišta odakle započinju uspone, što na samom usponu kada put savladavaju vlastitim nogama?

Davor Rostuhar vrlo je svestrana osoba, iako je tek dvadesetogodišnjak: bavio se atletikom, svirao u hard core punk bandovima, bavio se ekološkim projektima, pisanjem i fotografiranjem, putopisnim novinarstvom, izlaže fotografije na izložbama, žonglira i svira afričke bubnjeve, planinari, a osnovao je i »Klub za ekspedicionizam i kulturu«.

Njegovi putopisi sabrani u knjigu »Samo nek' se kreće« odišu jednostavnošću i pristupačnošću širem čitateljstvu, odražavaju veliku autorovu ljubav prema prirodi, svijetu i životu, bez suhoparnih opisa koji bi zamerali čitatelja; to je jednostavno knjiga koja se čita u jednom dahu. Knjiga je podijeljena na poglavlja prema državama kroz koje su on i njegov prijatelj prolazili, svaka je država predstavljena kartom s ucrtanom trasom puta, opisom krajolika i običaja i, dakako, opisom doživljaja u toj zemlji. Popraćena je odličnim fotografijama, kojima se autor već proslavio na raznim predavanjima, izložbama i natječajima. Vrijedi posebno pohvaliti lijepe opise prirode i autorov ushit pred njome, jer je upravo to što nas planinare vuče uvijek dalje i više, preneseno na izrazito originalan način. Najveća vrijednost ovih putopisa upravo su autorova razmišljanja, njegove nedoumice pred put i tijekom puta, njegovo unutrašnje proživljavanje kojim je prožeta cijela knjiga. Na neki način, knjiga kao cjelina predstavlja dugačak put odrastanja, od sigurne mladosti u roditeljskom domu do osamostaljivanja i svih nedaća, teškoća i prepreka na koje nailaze dva prijatelja odlazeći u nepoznat strani svijet, svijet snalaženja i preživljavanja, ali i svijet pusto-

lovina i izazova koji ostaju nepoznati svima koji nemaju dovoljno smjelosti za njezino otkrivanje. Čitajući ove putopise može se osjetiti autorovo sazrijevanje u razmišljanjima i odlukama, njegove unutarnje promjene, njegovo putovanje koje još nije završilo...

Knjiga »Samo nek' se kreće!« može se naručiti izravno od autora (e-mail: davor@mi2.hr, tel. 091/54-02-202).

Željka Lisak

NOVA KARTA ŽUMBERKA I SAMOBORSKOG GORJA

Krajem prosinca Javna ustanova Park prirode »Žumberak - Samoborsko gorje« izdala je turističku kartu Parka u mjerilu 1:50.000. Sprijeda se nalazi karta sa svim naseljima, cestama, planinarskim, pješačkim i biciklističkim stazama, vinskim cestama, planinarskim i lovačkim domovima, ugostiteljskim objektima, trgovinama, arheološkim lokalitetima, a na poledini karte je opis prirodne i kulturne baštine, znamenitosti, popis svih planinarskih kuća i ugostiteljskih objekata, visinski profili triju biciklističkih staza, savjeti i pravila za izletnike i drugo. Sve je popraćeno trodimenzionalnim prikazom terena i fotografijama.

Kartu po cijeni od 25 kuna možete kupiti u Eko centru Slani Dol, te ostalim objektima Parka. Kartu je moguće kupiti i u HPS-u te planinarskim domovima Samoborskog gorja i Žumberka. O ostalim prodajnim mjestima obavijesti možete naći na www.ppzsg.org.

Tatjana Vujnović

ZLATNA KNJIGA HRVATSKOG PLANINARSTVA

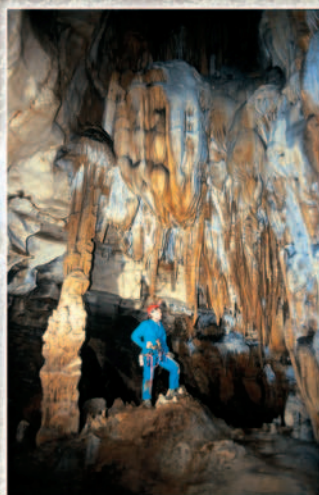
U travnju ove godine iz tiska izlazi već više puta u našem časopisu najavljivana »Zlatna knjiga hrvatskog planinarstva«. Kao što je poznato, riječ je o svojevrsnoj enciklopediji koja obuhvaća sve planinarske djelatnosti i prati njihov razvitak od početaka do danas.

Autor knjige je naš vodeći planinarski publicist prof. dr. Željko Poljak, koji je zajedno sa suradnicima, za ovo kapitalno djelo, kroz svoje višedesetljetno djelovanje, a i rađeći na ovoj knjizi intenzivno više od godinu i pol, marljivo prikupljao povijesnu građu. Knjiga će imati više od 500 stranica, a podijeljena je u deset cjelina i to: Uvod, Preteče organiziranoga hrvatskog planinarstva, Hrvatsko planinarsko društvo, Raz-

doblje od HPD-a do PSH, Planinarski savez Hrvatske i Hrvatski planinarski savez, Planinarska društva u Hrvatskoj, Regionalno udruživanje, Stručne djelatnosti, Planinarske kuće i drugi objekti od 1878. do danas i Biografski leksikon hrvatskih planinara. Cijela je knjiga obilno ilustrirana povijesnim slikama i dokumentima te popraćena raznovrsnim tablicama, a pisana je na zanimljiv i pristupačan način.

Nakladnici knjige su Hrvatski planinarski savez i nakladnička kuća »Libera«. Planinari i planinarska društva knjigu će moći nabaviti po povoljnijoj cijeni u Hrvatskom planinarskom savezu prema uvjetima koje ćemo objaviti u idućem broju »Hrvatskog planinara«.

Alan Čaplar

ŽELJKO POLJAK

ZLATNA KNJIGA HRVATSKOG PLANINARSTVA

ČETVRTI POHOD NA PLIŠ

Pohod na Pliš održan ove godine u nedjelju 11. siječnja. Krasan sunčani dan izmamio je rekordnih više od dvije stotine planinara sa svih strana Hrvatske, od Zagreba do Pule, pa čak i susjedne Slovenije. Pohod je bio pravi melem za ljubitelje prirode, a nakon pohoda za sve sudionike priređen je doček u lovačkoj kući LD »Zec« iz Klane. Organizatori su dočekali planinare toplim napitkom i aperitivom, a za ručak je bio ponuđen grah, kojega je brzo ponestalo, što je ujedno i jedina zamjerka organizatoru - ako se to uopće može uzeti kao zamjerka, jer se uistinu nitko nije nadao ovakvom posjetu. U lovačkoj kući sudionici su ovjerali iskaznice pohoda na temelju koje za treći, peti i deseti pohod svaki sudionik dobiva prigodno priznanje. Iako je ovo tek četvrti pohod na Pliš, s obzirom na relativno mlado društvo (osnovano je tek 1996.), ova akcija je rado prihvaćena i ima dobru budućnost. Prvi pohod upriličen je 2001. godine, a tada je sudjelovalo 60-oro planinara. Prisnost i toplina kojom su dočekani svi sudionici ovog, četvrtog pohoda mnogi će još dugo pamtiti. Organizatoru iskrene čestitke uz želju da ovakvih susreta bude čim više diljem Lijepe Naše.

Danijel Rudin

10. ZIMSKI USPON NA VIŠEVICU

U nedjelju 18. siječnja održan je 10. zimski uspon na Viševicu koji organizira PD »Strilež« iz Crikvenice. Išlo se trasom Riječke planinarske obilaznice, dionicom Križ (886 m) - Plavuš-voda (1260 m) - Viševica (1428 m). Dan je bio oblačan, prosječna temperatura -1°C, a na tlu je bilo 30-ak centimetara snijega. Pohodu se odazvalo 110-oro planinara iz 15 planinarskih društava (»Kamenjak«, »Duga«, »Ilirska Bistrica«, »Ljubljana-Matica«, »Obruč«, »Učka«, »Bijele stijene«, »Petehovac«, »Platak«, »Pliš«, »Rajinac«, »Rujnik«, »Orljak«, »Knezgrad« i »Strilež«).

Damir Margan

ODRŽANO ZIMSKO HODOČAŠĆE NA SVETU GERU

Tradicionalno zimsko hodočašće na Sv. Geru održano je i ove godine u svetištu Sv. Ilije 25. siječnja. Tom prilikom se oko kapele na vrhu okupilo oko 500 sudionika koji su prisustvovali podnevnom liturgijskom slavlju. Vrh su organizirano pohodila brojna planinarska društva, članovi HGSS-a stanica Samobor i Karlovac,

Na vrhu Pliša iznad Klane

foto: Danijel Rudin

Na Svetoj Geri 25. siječnja

djelatnici PP »Žumberak-Samoborsko gorje«, te brojni Samoborci, Žumberčani i izletnici iz ostalih krajeva Hrvatske. Za tu priliku bili su otvoreni planinarski domovi »Vodice« i »Boris Farkaš«, što su brojni planinari iskoristili za odmor i okrepju nakon zimskog dana provedenog na najvišem vrhu sjeverozapadne Hrvatske.

Pozivamo sve planinare da nam se pridruže na slijedeća dva hodočašća ove godine koja će se održati 1. svibnja i 25. srpnja, naravno, na Svetoj Geri.

Tatjana Vujnović, stručni savjetnik u PPŽSG

OSNOVAN HRVATSKI PLANINARSKI KLUB »DALMACIJA«

U Splitu je 1. listopada 2003. osnovan HPK »Dalmacija«, udruga koju je uglavnom uz pomoć svojih »učenika« utemeljio Ivan Marinov. Za predsjednika je izabran Ivica Šarić. Klub namjerava razvijati planinarstvo i specijalističke planinarske aktivnosti (speleologija, alpinizam, športsko penjanje, visokogorsko planinarenje...), poglavito među mlađim naraštajem. Članstvo je zainteresirano za suradnju s drugim planinarskim udrugama. Klub je primljen u HPS i županijski planinarski savez. Kontakt s klubom može se ostvariti preko poštanskog pretinca 257, 21000 Split, e-mailom: hpk_dalmacija@net.hr ili mobitela 091/89-25-843.

Ivan Marinov

SKUPŠTINA PL. SAVEZA ŽUPANIJE SPLITSKO-DALMATINSKE

Izborna skupština PS ŽSD održana je 12. prosinca 2003. u Splitu. Podnesena su izvješća o četverogodišnjem radu Saveza. Raspravu je potaklo samo radno izvješće Izvršnog odbora. Iznesele su primjedbe na dosadašnji rad Saveza, ali i konkretni prijedlozi za bolji rad

u narednom razdoblju. Izabrana su upravna tijela za iduće četverogodišnje razdoblje. Za predsjednika je izabran Mladen Japirko, za dopredsjednika Ivan Marinov, a za tajnika Filip Balić. Savez sada ima 14 članica.

Ivan Marinov

SKUPŠTINA KARLOVAČKOG »MARTINŠČAKA« U ZADOBARJU

Godišnja skupština HPD »Martinščak« održana je u nedjelju 1. veljače 2004. u planinarskoj kući »Mont Zadobarje« na rijeci Dobri. Skupština je započela odavanjem počasti preminulim dugogodišnjim planinarima Milanu Dijačiću i Miodragu Dozetu. Članovi HPD »Martinščak« u proteklih su godinu dana planinarili zbilja puno: bili su na Biokovu, Vidovoj gori, slapovima Krke, Velebitu, Učki, Risnjaku i Snježniku, Bijelim i Samarskim stijenama, Kleku, Žumberku i Samoborskom gorju, Medvednici, ali i na Triglavu i planinama Češke i Mađarske. Osim toga, mnogo su radili i na uređenju buduće planinarske kuće u Priselcima (zasevak Smukavići). Planinarske sekcije OŠ »Banija«, OŠ »Turanj« te Mješovite industrijsko-obrtničke škole samostalno su organizirale svaka po desetak izleta. Aktivne su bile i eko-patrole društva te Gorske straže čuvara prirode.

U okviru akcije »Proljeće na Zadobarju« uređen je okoliš kuće te su postavljeni stolovi i klupe za izletnike. Društvo je organiziralo i popularnu »Gljivarijadu« s više od 100 posjetitelja. Tiskana je i knjižica »Biciklom oko Karlovca«. Sastanci društva održavaju se svakoga četvrtka u domu umirovljenika »Sveti Antun«, često uz predavanja i dijapozitive. Plodonosna je bila suradnja sa CEIK »Braća Seljan«, planinarskim društvima »Vrlovka«, »Dubovac« i »Vinica« te sa PS Karlovačke županije.

Za predsjednika društva izabran je Josip Grdina, za dopredsjednika prof. Tomislav Majetić, za tajnika Antun Petrekanić, a za blagajnicu Zorica Okičić. Planinarske sekcije u školama vodit će prof. Jasminka Petrekanić, Katica Potkonjak te dr. Ante Starčević. Najznačajniji zadaci u ovoj godini bit će preseljenje inventara i opreme u novu planinarsku kuću u Priselcima koju nam je ustupio je Ivan Smukavić iz Šibenika, uvođenje elektrike i vode, uređenje okoliša i prilaznog puta, povećanje članstva, suradnja s drugim društvima, organiziranje opće planinarske škole i predavanja, izmjena dotrajalog poda u prostorijama zgrade, obilježavanje planinarskih putova oko grada i u šumi Kozjači, obilježavanje putova na Martinščaku, razne ekološke akcije i drugo.

dr. Ante Starčević

OBNOVIMO »PEPEKOV MEMORIJAL«

Na spomen istaknutog varaždinskog planinara Josipa Vojtjehovskog - Pepeka, kojemu je izlet trasom Podrute - Ham - Stažnjevec bio posljednji planinarski izlet, Lucijan Smokvina počeo je 1961. godine voditi planinare spomenutim putem svake godine u lipnju. Zadnji takav memorijal, 29. po redu, održan je 1990. godine. Varaždinski planinari Zlatko Pap i Dragutin Bo-

gojević odlučili su obnoviti tu tradiciju te će se 20. lipnja 2004. održati »30. Pepekov memorijal«. Trasa izleta bit će Podrute - G. Podrute - Rudski Gubec - pl. dom »Lujčekova hiža« - Ham - Čovrani - ž.st. Stažnjevec. Okupljanje će biti u Podrutama po dolasku jutarnjih vlakova iz Varaždina i Zagreba. Hodat će se 6 i pol sati, s nekoliko predviđenih odmora.

Zlatko Pap

14. 3.	Belečki romarski put <i>Belec - Marija Bistrica</i>	HPD »Beleograd«, Belec Verica Havočić, 049/460-135, 098/16-09-056
20. 3.	X. Našički križni put <i>Krndija</i>	HPD »Krndija«, Našice Slavko Žagar, 031/613-207
23. - 28. 3.	Tragom monarhije <i>pl. kuća Sv. Gaudent</i>	HPD »Osoršćica«, Mali Lošinj Marčela Badurina, 051/661-103
3. 4.	Hodanjem k zdravlju i Dan HPD »Dubovac« <i>pl. dom »Z. Plevnik« Kalvarija</i>	PD »Dubovac«, Karlovac Vitomir Murganić, 098333331
11. 4.	Pohod Dragojlinom stazom <i>Okić</i>	HPD »Željezničar«, Zagreb Bernard Margitić, 01/6180-989, 091/5336-369
17. 4.	POČETAK PROSLAVE 130. OBLJETNICE <i>Ogulin (10:30 h), Klek</i>	HPS i HPD »Klek«, Ogulin HPS, 01/48-24-142, 01/48-23-624, hps@inet.hr Franjo Petrušić, 098/827-737
17. 4.	Mosorski planinarski maraton <i>Grlo - Klis - Mosor</i>	HPD »Ante Bedalov«, Kaštel Kambelovac Josip Pejša, 021221402
18. 4.	Vratimo osmijeh na lice Hrastovice <i>Petrinja - vrh Hrastovičke gore</i>	HPD »Sisak«, Sisak Roko Nikolić, 044/565-260 Vesna Šprajc, 044/565-029
21. 4.	Dan HPD »Dugi vrh« <i>Krušljavec - Podevčevo - Čevo - Završje - Vagon</i>	HPD »Dugi vrh«, Varaždin Željko Horvatić, 091/51-72-043 Ivan Šolčić, 091/50-65-252
24. 4.	Obilježavanje Dana planete Zemlje <i>Kamačnik</i>	PD »Kozarac«, Vrbovsko Tatjana Kušić, 051/875-984 Brankica Mišić-Mareš, 051/875-072, 098/261-269, mla
24. 4.	12. Rusov pohod na Medvednicu <i>Bliznec - Njivice - Humjka - Grafičar - Risnjak</i>	PD »Ericsson - N. Tesla«, Zagreb Damir Kuzmantić, 091/529-2075
25. 4.	Oda proljeću <i>Omiška Dinara</i>	HPD »Imber - Mosor«, Omiš Orlandini Pjero, 021861745, 0989671395

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
HPD »KLEK« OGULIN
TURISTIČKA ZAJEDNICA OGULINA

POČETAK OBILJEŽAVANJA 130. OBLJETNICE HRVATSKOG PLANINARSTVA

pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika RH Stjepana Mesića

Ogulin - Klek
17. travnja
2004.

Program:

- otvorenje proslave
uz kulturno-ujetnički program
- predstavljanje »Zlatne knjige
hrv. planinarstva« Ž. Poljaka
- otvorenje proširene Alpinističke zbirke
u Zavičajnom muzeju u Ogulinu
- pokazna vježba HGSS u Đulinom ponoru
- uspon na Klek

Početak programa:
kraj Frankopanske kule
u Ogulinu u 10:30 h

INFORMACIJE:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ, tel. 01/48-24-142 i 01/48-23-624, e-mail: hps@inet.hr
HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO »KLEK«, Ogulin, tel. 098/827-737 (Franjo Petrušić)

NE LUTAJTE ! MI VAM NUDIMO

VRHUNSKU OPREMU RENOMIRANIH TVRTKI ZA PROFESIONALNI ALPINIZAM,
REKREATIVNO PLANINARENJE, SPORTSKO PENJANJE, RAZNE OUTDOOR
AKTIVNOSTI, GORSKO SPAŠAVANJE I VISINSKE RADOVE

UVOZNIK I ZASTUPNIK ZA REPUBLIKU HRVATSKU : HIMALAYA SPORT D.O.O. VARAŽDIN, VRAZOVA 8C

TEL/FAX: 042/313-701 WEB: www.himalaya-sport.com

